

Riksdagens snabbprotokoll 2020/21:158

Måndagen den 13 september

Kl. 09.00–11.26

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

---

§ 1 Särskild debatt om händelseutvecklingen i Afghanistan

Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Sverige har under lång tid stöttat det afghanska folket. Vi gjorde det under Sovjetunionens ockupation, vi gjorde det under talibanregimen 1996–2001 och vi har gjort det under de 20 år som har gått sedan den 11 september 2001.

Svensk politik för Afghanistans framtid är tydlig: Vi kommer att göra det vi kan för att fortsätta stödja landets utsatta befolkning, för att motverka en humanitär katastrof och dess konsekvenser, inklusive en potentiell flyktingkris och för att rädda det vi kan av landvinningar för kvinnors och flickors rättigheter och utbildning.

Vi kommer inte att ge bistånd till talibanerna, och vi kommer inte att legitimera de krafter som vill förstöra det som vi har arbetat för. Vi kommer däremot att arbeta för en inkluderande regering och föra en aktiv regional diplomati.

I den humanitära kris som pågår är det befolkningen som drabbas. Därför har regeringen flyttat 300 miljoner kronor från bilateralt utvecklingsbistånd till humanitärt stöd. Det som är kvar att kämpa för när det gäller fred, frihet och mänskliga rättigheter ska ha vårt stöd liksom de miljoner kvinnor och barn som behöver mat, vård och utbildning.

De insatser som vi och likasinnade har gjort i Afghanistan har inte varit förgäves. Vår närvaro har bidragit till säkerhet, som i sin tur har varit en förutsättning för utvecklingsbistånd. Afghaner i dag har mer utbildning och tillgång till sjukvård. Kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter har förbättrats radikalt sedan det senaste talibanstyret. Det är ett annat land som kommer att möta den regering som har tagit över.

Den tillfälliga regering som talibanerna nyligen har utsett innehåller dock inte en enda kvinna. Den inkluderande aspekten, som talibanerna själva har sagt att regeringen skulle ha, är högst begränsad. Detta är oroligt för kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter liksom för personer som tillhör minoriteter.

Vi måste stå upp för respekten för mänskliga rättigheter liksom för rättsstatens principer och för demokrati. Vi behöver påminna om Afghanistans folkrättsliga förpliktelser. Om detta har jag haft diskussioner med kollegor i Europa och utanför Europa, liksom om behovet av humanitärt tillträde som är avgörande för att undvika en humanitär kris. Närmare 20 miljoner människor i Afghanistan är i behov av humanitärt stöd.

Tydliga budskap måste kommuniceras av FN, EU och regionala organisationer som OSSE, men också av länder i regionen och av USA. Vi brottas alla med samma utmaningar: Hur förhåller vi oss till talibanerna för att bidra till att folkets lidande minskas? Hur undviker vi att Afghanistan åter blir ett nav för terrorgrupper? Och hur undviker vi att utvecklingen i Afghanistan får konsekvenser bortom landets gränser?

Säkerhetssituationen inne i landet är högst osäker, och vi måste alla bidra till att den inte förvärras. Därför är kravet på en inkluderande regering, som återspeglar hela Afghanistans befolkning, så viktig. En förvärrad humanitär kris, flyktingströmmar och terrorism riskerar att skapa instabilitet också utanför Afghanistans gränser.

De centralasiatiska länderna har en viktig roll i detta. Och vi ska föra en dialog med dem direkt, vilket jag också har gjort och gör genom det svenska ordförandeskapet i OSSE. Talibanernas kontakter med Ryssland, Kina och Pakistan kan påverka maktrelationerna i regionen, varför Sverige måste vara uppmärksam på utvecklingen och ha nära kontakter med allierade.

Sverige kommer inte att överge det afghanska folket; det har vårt långsiktiga stöd.

Anf. 2 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Att vara kvinna är inget brott, men för det kan du straffas i talibanernas Afghanistan. Att vara journalist är inget brott, men för det kan du straffas i talibanernas Afghanistan. Det är om detta dagens debatt handlar – den nya och bistra situation som uppstått efter att Kabulregeringen snabbt fallit som ett korthus.

Fru talman! Låt mig uttrycka respekt för den skicklighet som många från utrikesförvaltningen, Försvarsmakten och Migrationsverket visat prov på under den svåra och farliga operationen att rädda människor ut ur

Afghanistan under en kaotisk evakuering. Till dessa kvinnor och män vill jag rikta ett stort tack.

Men efter detta finns det skäl att börja räkna upp de frågor som kräver att regeringssidan axlar sitt politiska ansvar.

Utrikesminister Ann Linde har understrukit att det har funnits uppdaterade evakueringsplaner för Sveriges ambassadanställda. Planeringen och förberedelserna för alla andra verkar dock ha saknats eller vara ett arbete som har inletts väldigt sent. Trots talibanernas framfart avvaktade Sverige, medan andra länder redan många månader före Kabuls fall den 15 augusti kommit ur sina startblock.

Självkritiskt måste väl regeringen erkänna det ovärdiga i all den tid som slösades bort på politiskt tjafsande med oppositionen, då Moderaterna redan i juli gav konkreta förslag på hur de tolkar som tidigare hjälpt Sverige nu skulle ges hjälp från Sverige? Först talades det om grundlagsbrott och ministerstyre. Sedan hävdades siffran 10 000 personer. Efter en helt onödig politisk konflikt ändrade sig regeringen och använde sig av kvotflyktingssystemet – precis som vi hade sagt, och precis som regeringens ministrar hade motsatt sig.

Över 1 100 personer har nu evakuerats till Sverige. Av dessa personer handlar det hittills om två tolkar. Det sätter ljuset på en annan fråga. Kan regeringen med trygghet säga att alla personer som har tagits in i Sverige har fastställd och säker identitet och inte utgör någon säkerhetsrisk? Åtminstone två personer som tidigare har utvisats ur Sverige återfanns på Arlanda på flyg med evakuerade från Afghanistan.

Fru talman! Talibanerna styr – en regim bestående av bara män och några som stämplats som internationella terrorister. Hela systemet gungar. Till det kan läggas tidigare års torka, brist på mat och andra resurser. En humanitär katastrof kan vara att vänta till vintern med risk för stora flyktingströmmar.

Från den svenska regeringens sida har det sagts: Inte en spänn till talibanerna! Och bistånd har svängt så att pengarna går till det humanitära och det akuta. Det är en förändring som vi står bakom. Därför efterlyser vi en bredare utvärdering av åren i Afghanistan och inte bara det som regeringen har sagt om en sedvanlig utredning kring det militära inslaget. Det ska vara en bred utredning som även inbegriper det civila och biståndets närvaro.

Tänker regeringen sig en bred utvärdering, eller ska det blåsas till onödig strid även här precis som det gjordes kring tolkarna och deras situation?

Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Det är en fruktansvärd och djupt tragisk situation som vi ser i Afghanistan, där uppemot 97 procent av den afghanska befolkningen riskerar att hamna under fattigdomsgränsen redan nästa år.

Talibanernas snabba och hänsynslösa frammarsch var och är oroväckande, och jag tror att vi är många som chockerades över det faktum att islamisterna så snabbt kunde ta kontroll över praktiskt taget hela landet. Detta till trots får vi inte glömma den svenska

försvarsmaktens insatser som utifrån förutsättningarna förtjänar en stor eloge. Samtidigt måste vi visa vårt fulla stöd för de veteraner som i dag lider av trauman efter sin utlandstjänstgöring. Vi måste också hedra de fem svenskar som har stupat i Afghanistan. Alla de svenskar som har tjänstgjort där förtjänar ett enormt tack, och de ska känna stolthet över sitt historiska bidrag.

Fru talman! Mot bakgrund av rådande läge är det oerhört viktigt att vi kommer ihåg att det bara är naivt att tro att talibanerna skulle vara en pålitlig förhandlingspartner. Det har vi sett ett flertal exempel på. Ideologin är oförändrad, och flera gamla talibanledare är kvar. Ökända terrorister får maktpositioner och implementerar samma inslag som kännetecknade den förra talibanregimen. Inte minst sedan man presenterat sin nya så kallade regering ser vi klart och tydligt att det är så: Hela fem ministrar är före detta Guantánamofångar som tillhört al-Qaida.

När vi nu ska verka för att hjälpa civilbefolkningen i landet krävs därför varsamhet. Sverigedemokraterna har hela tiden kritiserat regeringen för bristen på kontroll avseende vart svenska biståndsmedel går i ett av världens mest korrupta länder. Den senaste EBA-rapporten visade klart och tydligt hur biståndet rent av kan ha varit kontraproduktivt. Det är uppenbart att biståndet till stora delar inte bara har slösats bort och fortsatt göda korruptionen utan dessutom kan ha motverkat själva syftet. Vår mångåriga kritik ligger med andra ord fast, och det är kanske viktigare än någonsin att biståndet är strikt fokuserat på det humanitära, det vill säga mat och mediciner.

Fru talman! Sveriges engagemang i Afghanistan måste utvärderas. Jag talar då inte bara om det närmast självklara, nämligen en utvärdering av biståndets effekter och konsekvenser, utan jag talar naturligtvis även om vårt militära bidrag. Även om vår försvarsmakt bidragit till mycket gott för enskilda går det inte att komma ifrån att det också är ett fundamentalt misslyckande i strategin om militära utlandsinsatser. Det är alldeles uppenbart att en god relation till USA var en viktigare faktor för insatsen i Afghanistan än omsorg om landets framtid. Svenska soldaters liv får aldrig riskeras i insatser som saknar rimliga mål.

Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Inledningsvis vill jag rikta ett stort tack till alla utsända och deras anhöriga som under 20 år åtagit sig att fullfölja våra beslut utifrån FN:s mandat. Sverige har varit på plats med väpnad styrka, på inbjudan av Afghanistans regering. Era insatser har samlat gjort skillnad för säkerhet och utveckling, för att öppna demokratins dörrar för det afghanska folket och för att ge kvinnor och flickor kraft, utbildning, ett ansikte och en synlig plats i samhället. Förändring tar tid. Frihet som vunnits och drömmar som tänts lever vidare.

Talibanernas väg till maktövertagande väcker många frågor. Att lämna Afghanistan tillsammans, under mer ordnade former, hade varit möjligt. Avslutet på vår gemensamma insats rör bland annat

krishantering, omställningsförmåga och planering. Mitt i det kaos som följde gjordes fantastiska insatser. Tack till alla, från Sverige och globalt, som med sina insatser gjorde det möjligt att evakuera över 1 100 personer till Sverige och sammantaget över 120 000 personer under 17 dagar!

Fru talman! Det vi har sett hända visar att den internationella närvaron var nödvändig för att ge förutsättningar för utveckling, ökad frihet och demokrati, men det ger oss också många fler insikter. En av dem är vikten av att skapa väl underbyggda underlag för framtiden. Centerpartiet vill se en bred analys av våra 20 år i Afghanistan inkluderande alltifrån bistånd och diplomati till militära insatser, inklusive en internationell utblick. Den måste få en parlamentarisk dimension för att säkra en god grund för kommande beslut. Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra, och vi vill inte att Sverige drar sig tillbaka från insatser med EU, Nato och FN. Centerpartiet anser att Sveriges samlade åtagande har varit så brett och omfattande att en särskild parlamentarisk kommitté bör tillsättas.

Fru talman! Denna debatt begärde vi efter att ha följt regeringens agerande. Utrikesministern har varit tydlig: Det har funnits en evakueringsplan för ambassadpersonalen. Det verkar däremot inte ha funnits några reservplaner eller en gemensam hållning inom regeringen kring evakueringen av lokalanställda. Några dagar innan Kabul föll ifrågasatte en av regeringens ministrar till och med behovet av att hjälpa de afghaner som bidragit till vår insats och våra lokalanställda – detta samtidigt som andra länder tydligt visat viljan att skydda och ge afghaner som varit en del av de internationella ansträngningarna en fristad. Många av dem som förts till Sverige borde inte ha behövt lämna i kaos. Fler hade kunnat evakueras till säkerhet.

Vår tjugoföråriga militära insats i Afghanistan hade kunnat avslutas på ett mer värdigt sätt. Ansvaret delas av många, men ytterst bär regeringen ansvar för Sveriges agerande.

Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Talibanernas maktövertagande är ett hårt slag för det redan prövade afghanska folket. Talibanernas övertagande av makten hotar små men påtagliga demokratiska framsteg som gjorts i landet. Särskilt kvinnor och flickor riskerar att fråntas sina ekonomiska och sociala rättigheter, såsom att få gå i skolan, kunna välja sitt arbete, utöva sport och få tillgång till mödrahälsovård – helt enkelt ha makten över sina egna liv.

Den kaosartade evakueringen började för sent och lämnade kvar många som hjälpt oss och som hade behövt vårt skydd. Vi måste nu ta ansvar för att skydda alla MR-försvare, kvinnorrättsaktivister, journalister och tolkar som finns kvar i Afghanistan och som nu riskerar att torteras och dödas av talibanerna. Sverige måste därför omgående höja mottagandet av kvotflyktingar från 5 000 till 10 000. I Sverige måste de afghaner som fått eller riskerar att få ett utvisningsbeslut omgående få stanna och ges permanent trygghet här.

Kalla det vad ni vill – vi har redan utvisat alltför många tusen till talibanernas piskrapp. Deras liv har ni på ert samvete.

Sveriges stöd och bistånd till Afghanistan måste fortsätta med oförminskad kraft. Världssamfundet behövs nu sluta upp bakom FN, såväl politiskt som ekonomiskt. Sverige behöver i samarbete med andra länder driva på för att FN ska få en ledande roll. FN är tydliga med att de avser att ”stay and deliver”. Det gör också många biståndsaktörer, och som svensk måste man vara extra stolt över Svenska Afghanistankommitténs arbete. Om vi inte stöder dem lär torkan, hungersnöden och coronapandemin drabba många afghaner hårt.

Hela idén med USA:s invasion av Afghanistan byggde på en imperialistisk tanke. USA:s, Sveriges och västvärldens militära uttåg visar på att man aldrig satt det afghanska folkets intressen främst. Det är ett oundvikligt slut på en militär insats som redan från början var dömd att misslyckas. Det afghanska folket har nu fått betala priset för denna övertro på militära lösningar. Sveriges 20 år i Afghanistan är den största och längsta militära insats vi genomfört utomlands. Närheten till Nato och USA har allvarligt skadat Sveriges internationella rykte.

Civilt har biståndet bestått av 1 miljard kronor årligen, och Afghanistan har flera år i rad varit det land som tagit emot mest svenskt bistånd. Detta måste utvärderas grundligt och seriöst. När regeringen nu inte gör det kommer vi i oppositionen att gå ihop, från vänster till höger, för att se till att det blir verklighet. Engagemanget för Afghanistan är nämligen stort i Sverige. Det är stort hos dem som flytt, hos dem som är veteraner och hos dem som nu står utanför riksdagen och demonstrerar. Låt oss ta vara på det och fortsätta att stödja det afghanska folket – inte talibanerna!

Anf. 6 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! I dessa dagar hedrar vi offren för terrorattackerna den 11 september 2001. Det oerhörda som hände då har direkt bäring på det vi debatterar i dag. Det var i Afghanistans talklädda dalar, djupa grottor och tunnelsystem som terrornätverket al-Qaida planerade och tränade. Det var talibanernas fristad som 20 000 islamistiska rekryter anlände till för att lära av Usama bin Ladins budskap och dödliga färdigheter i det som har kallats ett universitet för terror.

Fru talman! Vi blir alla djupt berörda när vi påminns om talibanernas skräckvälde 1996–2001. Detta är ett av de mest vedervärdiga system som världen upplevt. Trots detta – trots de offentliga avrättningarna och förtrycket av kvinnor – jublas det på sina håll över det nya islamiska emiratet. I propaganda och i jihadistiska chattforum hyllas det som kallas talibanernas historiska seger.

Den nya regimen, i vilken fler än hälften av personerna finns på FN:s sanktionslista, välkomnas, liksom al-Qaidas återkomst till Afghanistan. Detta är en återkomst som enligt terrorexperter är oundviklig.

Vid fredsförhandlingarna i Doha påstod talibanernas företrädare att relationerna till al-Qaida var brutna. Dessa uppgifter har dock tillbakavisats och motbevisats av FN. Häromdagen uppmanades därför FN:s medlemsländer att agera, särskilt medlemmarna i säkerhetsrådet.

Alla verktyg måste användas för att möta det globala terrorhotet i Afghanistan, sa generalsekreteraren Guterres. Västländerna måste enas för att förhindra Afghanistan att bli en fristad för terrorism, sa den brittiske premiärministern Boris Johnson.

Av alla de utmaningar som nu förknippas med Afghanistan är talibanernas koppling till terrorism bland de allvarligaste. Om vi inte inser detta och inte hörsammar uppmaningarna till handling är utgången given – då kommer det som hände i september 2001 att hända igen.

Anf. 7 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Vi från Sverige kan vara stolta över vår långvariga närvaro i Afghanistan. Det är just det fokus på det afghanska folket som Sverige har lyckats hålla under alla år – att vi från svensk sida har hållit huvudet kallt och lagt många andra politiska mål åt sidan för att värna det afghanska folket – som gjort oss så framgångsrika med många av de saker som vi har åtagit oss i Afghanistan.

Det har varit seriöst och långsiktigt, och det har byggt förtroende. Det har möjliggjort etableringen av flickskolor. Det har gjort att vi har kunnat se till att det funnits grundläggande vård att tillgå för många ur det afghanska folket. Det har gjort att förnödenheter har kunnat komma fram till dem som behövt dem.

Detta har berott på att Sverige har haft ett långsiktigt engagemang som har funnits kvar oavsett vad som har hänt i övrigt i landet. Det ska vi vara stolta över, och det ska vi fortsätta med.

Fru talman! Den skräckregim av terrorister som nu har intagit Kabul och som nu styr över Afghanistan är en regim som anser det vara brottsligt att stå upp för mänskliga rättigheter och som förföljer människor som gör detta. Det handlar om journalister och om kvinnor som lever helt vanliga liv och som därmed utövar sina mänskliga rättigheter. Personerna i denna regim är människor som tycker att det är brottsligt att agera tolk eller att hjälpa länder som Sverige i deras åtaganden i Afghanistan.

Även om vi kan vara stolta över det humanitära biståndet och över vår långvariga närvaro i Afghanistan tycker jag att man kan häpna över bristen på självkritik vad gäller evakueringen och den situation som har rått den senaste tiden. När vi från Sverige har misslyckats med att få ut alla dem som vi hade velat få ut – när vi från Sverige har agerat för sent och misslyckats med att se signalerna i tid för att kunna agera – måste vi vara mycket självkritiska.

Jag vill i sammanhanget tacka Försvarsmakten, UD:s tjänstemän och andra som har varit där och hjälpt till, både före detta, under vår långvariga närvaro och under evakueringen. Men jag vill också rikta mycket

stark kritik mot det politiska ledarskapet. Det har karakteriserats av att vara för lite och för sent, och där vilar ett mycket stort ansvar.

Fru talman! Vår närvaro i Afghanistan i form av humanitärt bistånd måste få fortsätta, för det afghanska folket måste sättas i första rummet. Men vi ska också vara självkritiska mot den senaste tidens agerande från svensk sida.

Anf. 8 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Det råder ingen tvekan om att engagemanget för Afghanistan är stort här i kammaren och runt om i Sverige. Engagemanget är stort, men det ser olika ut. Det är allt från familjehem, gode män och lärare som har tagit emot unga afghaner i sina hem och klassrum till en – efter alla dessa år av konflikter – afghansk diaspora i Sverige och runt om i världen som drömmer om en annan framtid för sitt land än den vi nu ser målas upp. Det är människor som vi nu vet behöver långsiktigt skydd i Sverige och i andra länder.

Engagemanget visas genom organisationer som Svenska Afghanistankommittén, som bedriver utbildning och sjukvård i ett sargat land. Engagemanget visas också av alla dem som har deltagit i svenska insatser under många år.

För Miljöpartiet är internationellt engagemang väl grundat i våra tre solidariteter: med planeten, med världens människor och med framtida generationer. Med den grunden är det naturligt att bistå de människor som lever i Afghanistan och deras kamp för jämställdhet, mänskliga rättigheter och ett fritt och tryggt liv, precis som vem som helst av oss vill ha.

Detta vill jag verkligen understryka, fru talman: Det handlar i första hand om människorna som lever i Afghanistan; det handlar inte i första hand om oss andra. Men med det sagt är internationell solidaritet någonting som tjänar hela världen väl. Varje land som blir tryggare och mer demokratiskt ökar säkerheten för oss alla.

Många, för att inte säga alla, blev överraskade över hur snabbt talibanerna tog makten. Klädsamt nog är det ändå få som säger att de visste att det skulle gå så här fort. Man kunde också ha tyckt att allting skulle ha gått snabbare, lättare och bättre på alla sätt och vis, men en akut situation är en akut situation.

Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Den 27 augusti avslutade Sverige en av sina svåraste evakueringar någonsin. Talibanernas snabba frammarsch, som förvånat hela världen, skapade en situation som ingen, vare sig i Washington eller i EU, hade förutspått.

Under ett par veckors tid evakuerade vi i nära samarbete med andra länder över 1 100 personer från Afghanistan. Vi lyckades mot alla odds vidarebosätta drygt 660 afghanska medborgare till Sverige. I detta ingick alla ambassadens lokalanställda och vakter med familjer liksom några tidigare lokalanställda, som arbetat för den svenska Isafstyrkan, och deras familjer. Sverige hjälpte även EU-anställda att evakueras.

Vi i Sverige var inte långsammare med att evakuera våra lokalanställda än huvuddelen av de andra länder som evakuerade lokalanställda från sina ambassader.

Jag hade själv samtal med mina utrikesministerkollegor i Pakistan och Georgien för att säkra tillstånd med mera. I början av operationen hade jag också långa samtal med den amerikanska administrationen.

Bland de afghaner som vidarebosattes akut fanns ett antal kvinnorrättsförsvarare, försvarare av mänskliga rättigheter och journalister som kunde komma till Sverige som kvotflyktingar. Ambitionen var naturligtvis att evakuera ännu fler, och vi hade beredskap att göra så. De svåra och riskfyllda omständigheterna gjorde att detta inte gick, men vi gjorde mer än vad vi eller några andra länder i denna extremt svåra situation kunde förväntas göra. Ett problem var, som bekant, att talibanerna stoppade afghanska medborgare som vi lyckades få fram ända till flygplatsen.

Vi arbetar nu vidare med olika lösningar för att bistå särskilt utsatta grupper och andra kvarvarande som vi vill evakuera. De som önskar lämna landet måste tillåtas att göra det på ett säkert och ordnat sätt.

Talibanernas övertagande i Afghanistan påverkar självklart säkerheten i regionen. Det finns en oro i grannländerna för fortsatt konflikt, att Afghanistan blir ett tillhåll för terrorister och narkotikasmugglare och för omfattande flyktingströmmar.

Hittills har inga stora förändringar över gränserna märkts, men läget är oklart. Dessutom finns tecken på en tilltagande humanitär kris.

Det talibanska styret blir inte heller så inkluderande som många hade hoppats, vilket kan skapa konflikter mellan olika grupper i samhället. Den senaste tidens demonstrationer visar också på människors missnöje, som knappast kommer att minska ifall den humanitära krisen förvärras.

Situationen ger all anledning till oro, och vi kan inte utesluta en väpnad konflikt. Vi måste göra allt vi kan för att stötta det afganska folket.

Anf. 10 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag har tre frågor till utrikesministern.

För det första: Delar utrikesministern den bild som jag målade upp i mitt anförande av att det var ett ovärdigt politiskt tjafsande om tolkarna? Det hävdades från regeringssidan att det skulle vara grundlagsbrott, ministerstyre och handla om 10 000 personer, och nu kanske det har kommit två tolkar.

För det andra: Centern, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, i likhet med Moderaterna, har från riksdagens talarstol gett uttryck för behovet av en bred utvärdering, inte bara av den militära insatsen utan även det civila och biståndet. Har regeringen för avsikt att komma riksdagen till mötes på den punkten?

För det tredje: Det har kommit över 1 100 personer till Sverige. Är vi säkra på allas identitet? Precis som utrikesministern påpekade var det ju under kaotiska förhållanden evakueringen skedde. Hur ska vi hantera dem som vi inte är säkra på har korrekt identitet?

Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är ett ovärdigt politiskt tjafsande när Moderaterna, just för att försöka få politiska poänger, hela tiden för samman olika saker som inte har ett dugg med varandra att göra. Det är mycket ovärdigt. Jag är väldigt ledsen för det.

När det gäller utvärdering måste självklart de senaste 20 årens engagemang för Afghanistan utvärderas på olika sätt. Det har gjorts en del stora utvärderingar, och det pågår en del. Vi måste se hur vi ska göra detta på bästa sätt. Det har varit flera regeringar, det har varit bistånd, militärt och annat och vi har börjat ett arbete om hur detta ska utvärderas på bästa sätt.

När det gäller att säkra allas identitet har det i Sverige, precis som i många andra länder, kunnat slinka igenom vissa personer som inte skulle ha kommit igenom – de har stoppats på Arlanda – trots att vi har haft tre kontrollstationer. Detta måste vi försöka undvika. De sitter nu i förvar.

Anf. 12 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag förstår uppriktigt sagt inte varför regeringen alltid gör det så oerhört svårt för sig. När det finns en bred uppslutning i Sveriges riksdag bakom en bred utvärdering kring insatserna i Afghanistan under de 20 åren borde det vara ganska enkelt för en regering som ändå vill spela med öppna kort och visa sina böcker att komma riksdagen till mötes.

När det gäller ovärdighet, fru talman, skulle jag vilja veta exakt hur utrikesministern tycker att det som Moderaterna föreslog om att använda kvotflyktingssystemet, som vi gjorde i slutet av juli och vilket regeringen sedan själv har gjort, var ovärdigt. Sätt detta i ljuset av uttalanden från regeringssidan om ministerstyre, om grundlagsbrott och att det skulle handla om 10 000 personer, när det nu är två tolkar!

Vad, fru talman, i detta har varit ovärdigt?

Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag noterar det höga tonläget hos Moderaternas representant.

Det är självklart inga sakfrågor och förslag på hur man ska agera som är ovärdiga. Det ovärdiga är att föra samman olika delar för att få politiska poänger, vilket är vad Moderaterna har ägnat sig åt under hela tiden. När vi, Försvarmakten och Utrikesdepartementets personal därnere alla har jobbat året runt tidigare och dygnet runt under den här tiden försöker man i stället att ta politiska poänger. Det är ovärdigt.

Vi måste naturligtvis ha en bred utvärdering, och vi tittar på formerna för den. Det finns en massa olika aspekter här, men självklart behöver vi ha en utvärdering.

Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Utrikesministern tycks inte ha någon självkritik. När andra länder evakuerade satt Sverige förhållandevis stilla i båten. Någon genomarbetad plan tycktes inte finnas. Senfärdighet har präglat den svenska hanteringen med förödande konsekvenser,

och de kunde ha blivit långt mycket värre. Därför finns det en lång rad frågor att få svar på.

Varför väntade Sverige så länge med att evakuera sin ambassadpersonal? Fanns det över huvud taget någon plan för andra än utsänd svensk personal? Jag har försökt få svar på de här frågorna men aldrig fått några bra svar.

Hur många på den så kallade svensklistan är de facto svenska medborgare, och hur har man kvalitets-säkrat listan? Hur har man hanterat säkerhetsbedömningen?

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:
Fru talman! Jag börjar bakifrån.

När det gäller svensklistan är det alltså något som svenska medborgare eller personer med permanent uppehållstillstånd kan anmäla sig till frivilligt för att få information i ett land. När man sedan har hjälpt dem med själva evakueringen har de fått visa pass eller permanent uppehållstillstånd, som kontrollerats både på flygplatsen i Kabul och sedan på de hubbar som man hade.

Det görs ingen säkerhetskontroll av svenska medborgare som vill komma hem, utan man kollar att de är svenska medborgare eller att de har permanent uppehållstillstånd.

När det gäller senfärdighet konstaterar jag bara att vi lyckades få hem samtliga lokalanställda och samtliga vakter med alla deras familjer. Vi var inte senare än de flesta andra länder. Däremot började en del länder som hade många fler lokalanställda än vad vi hade mycket tidigare.

Planeringen började redan före sommaren.

Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att det inte fanns någon bred plan för hur evakueringen skulle gå till. Det ser vi inte minst när det kommer till hanteringen av tolkarna. Precis som Hans Wallmark sa var det två tolkar som evakuerades och kom hem, medan Morgan Johansson talade om tiotusentals med familjer och allt vad det var som han räknade in där. Samtidigt vet vi att personer har kommit till Sverige som har fått inreseförbud till Sverige, utvisade människor som inte har här att göra.

Hela hanteringen präglas av kaos. Och visst var det kaos i Afghanistan, men det hade inte behövt vara så kaosartat som det faktiskt var på grund av att regeringen inte hade någon planering i god tid. Samtidigt som andra länder evakuerade satt Sverige stilla i båten. Man gjorde vissa justeringar naturligtvis, men det var alldeles för sent. Och när det gäller tolkarna ska vi inte ens snacka. Tolkarna brydde man sig inte om förrän sista dagarna, och då var det för sent.

Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Markus Wiechel har en fullständigt felaktig bild av verkligheten. Vi lyckades evakuera över 1 100 personer. Vi tog hem samtliga lokalanställda, samtliga vakter och

alla deras familjer, och vi påbörjade ett arbete med de så kallade tolkarna. Här handlar det inte om två tre tolkar, utan det handlar om dem som var lokalanställda under Isafstyrkan fram till den 31 december 2014. Då påbörjade den förra regeringen, som då hade ansvar för Isafstyrkan, ett jobb och fick tillsammans med Försvarsmakten ut ett antal. En del klarade inte säkerhetsprövningen, en del kom hit, en del fick studera i andra länder och en del blev omlokaliserade i Afghanistan. Och nu när faran återigen ökade för dem sattes arbetet igång.

Detta behöver dock säkerhetskollas, och det borde Markus Wiechel begripa.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet vill ha en bred analys av 20 år, inklusive bistånd, diplomati, militära insatser och internationell utblick.

Vi vill gärna höra om ministern och regeringen också är beredd att tillsätta en parlamentarisk kommitté. Förebilden från Tone Tingsgård lämnar rätt mycket övrigt att önska.

Det behövs en bred genomlysning, och den behöver få en parlamentarisk dimension för att kunna säkra att vi får bra förutsättningar att fatta fortsatta beslut, oavsett om det gäller bistånd, militära insatser eller annat.

Är regeringen beredda att gå oss till mötes i detta?

Vi vet att det fanns en evakueringsplan för utsända. Men fanns det i förväg också reservplaner och planer för en större krets?

Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Kerstin Lundgren om att vi måste utvärdera hela vårt engagemang i Afghanistan, bistånd, militärt, politisk, de senaste 20 åren. Vi har börjat bereda hur detta ska se ut. Jag kan inte i dag säga exakt hur det blir, men vi tittar på hur vi ska få denna breda utvärdering.

När det gäller evakueringsplanen vill jag påminna om det som gäller enligt folkrätten, det vill säga att man måste se till de utsändas säkerhet men att det land man är i har ansvar för de lokalanställda.

Men när vi såg att de lokalanställda på svenska ambassaden kunde vara hotade började vi redan före sommaren diskutera hur vi skulle hantera det, och det fanns en plan som vi tyvärr inte kunde genomföra fullt ut. Men vi fick hem samtliga lokalanställda och deras familjer.

Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen att ministern tar till sig också den parlamentariska dimensionen. Den är viktig om vi ska undvika att få en ständig Afghanistanfaktor i varje fortsatt debatt om militära insatser och bistånd. Vi behöver få en bredare genomlysning också där.

Så till planer och reservplaner. När president Trump beslutade att avsluta insatsen förstod alla tidigt att talibanerna skulle ta över, och de tog också snabbt

över delar av Afghanistan. Därför är det förvånande att planeringen inte kom igång för lokalanställda och övrig personal som kunde vara i behov. Denna insikt borde inte ha kommit de under de sista veckorna, utan den borde ha funnits tidigare. Den fanns ju hos andra.

Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi ska fortsätta att diskutera hur vi på bästa sätt kan utvärdera hela Sveriges engagemang. Det är ju olika regeringar som har varit ansvariga för militära insatser, bistånd med mera, så det finns verkligen skäl – inte minst eftersom vi säkert kommer att tänka på detta när vi tar andra beslut. När till exempel riksdagen fattar beslut om insatser kommer detta att vara väldigt viktigt.

När det gäller planeringen började vi som sagt att titta på detta redan innan sommaren. Det finns nämligen många juridiska och övriga aspekter när det gäller just lokalanställda som kan få enorma konsekvenser för vårt agerande. Det handlar inte om 10 000 utan väldigt många fler om vi skulle göra på ett sätt som blir prejudicerande för framtiden.

Jag konstaterar dock att vi fick hem samtliga lokalanställda och deras familjer och samtliga vakter och deras familjer, och vi fortsätter med att försöka få hem dem från Isafstyrkan som inte togs hem av den förra regeringen.

Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kaos och tidsnöd är väl två ord som bäst beskriver Sveriges, USA:s och västvärldens uttåg ur Afghanistan. Att människor försöker klänga sig fast vid flygplan visar deras skräck för ett talibanvälde och vad det kan innebära.

Sverige lyckades evakuera över 1 100 personer. Det var en imponerande luftbro som under dagar fungerade väl för att rädda såväl svenskar som afghaner undan talibanstyret. Svensk civil och militär personal gjorde en fantastisk insats.

Men många blev kvar. Tre svenska bussar med nödställda stoppades i evakuerings slutskede av talibanerna, och den 27 augusti meddelade utrikesministern att evakueringen var avslutad. Men många MR-kämpar, kvinnorrättsaktivister, journalister och tidigare lokalanställda är kvar i talibanernas terror i Afghanistan.

Vad kommer regeringen att göra för alla de MR-kämpar som finns kvar? När kommer vi att kunna evakuera dem?

Och de som befinner sig här i Sverige som har ett utvisningsbeslut till Afghanistan, vad gör regeringen för dem?

Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Som jag sa fortsätter vi att hitta sätt för att evakuera framför allt dem som har en svensk koppling, journalister, författare, MR-kämpar och så vidare. Det kan ske i förhoppningsvis i samarbete med EU. Vi har sagt att man inom EU måste hjälpas åt för att få tillstånd för exempelvis flyg och så vidare och att EU:s

utrikestjänst ska placera sig i Kabul för att kunna hjälpa till med till exempel kvinnliga domare och med de grupper jag nämnt. Detta hoppas jag verkligen att vi ska lyckas med.

När det gäller afghaner i Sverige genomförs nu inga utvisningsbeslut eftersom det är verkställighetshinder.

Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är bra att utrikesministern ger klarhet i att evakueringen inte är klar. Det gläder mig, för vi behöver fortsätta att kämpa för alla dem som har kämpat för ett friare Afghanistan.

Det bästa sättet är att öka mottagandet av så kallade kvotflyktingar. Sverige tar i dag emot 5 000 kvotflyktingar, men det skulle kunna vara 10 000. Vi behöver öppna upp och tillfälligt vidga kvotflyktingssystemet så att personer som har familj här eller felaktigt har utvisats härifrån omfattas. Vi har redan utvisat alltför många tusen till talibanernas terror i Afghanistan.

Kvotflyktingar är den enda grupp som får permanent uppehållstillstånd, och detta system är en av få säkra vägar till Sverige. I samarbete med FN och ambassaderna kan, precis som utrikesministern beskriver, nya vägar öppnas så att Sverige kan bli en fristad.

Och för dem som redan är här måste det vara slut på det här jäkla tjafset vi har haft i sex år. Ja, nu är det tillfälligt verkställighetshinder. Men de måste få besked om att de faktiskt får stanna här i framtiden, för talibanerna kommer nog att styra Afghanistan länge till.

Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Frågan om kvotflyktingar ligger inte på mitt bord.

Men låt mig säga så här: Det är också viktigt att vi hittar sätt att stödja dem som är kvar i Afghanistan. Om alla välutbildade tas därifrån blir framtiden ännu svårare för Afghanistan. Dock måste vi få försäkringar om att de kan finnas kvar och ges stöd både humanitärt och på andra sätt, och nu uppmärksammas mer och mer möjligheten och säkerheten för inte minst kvinnor att fortsätta att verka i Afghanistan.

Anf. 26 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! I förordet till en nyutkommen bok om Afghanistan tar socialdemokraten Thage G Peterson till orda. Peterson, som tidigare varit bland annat försvarsminister, kritiserar den svenska försvarsmaktens insatser. Han skriver att svenska soldater inte hade någonting i Afghanistan att göra.

Jag ska inte be Ann Linde recensera sin partikamrat, men eftersom han säger sig företräda ett brett motstånd mot Sveriges insatser vill jag ändå fråga: Hur kommer det sig att socialdemokratin inte förmår att stå samlad bakom svenska försvarsmakten och den personal som under flera år har riskerat livet i arbetet för humanitet och säkerhet i Afghanistan?

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Till skillnad från Lars Adaktusson kommer jag inte att kritisera mina partikamrater offentligt på något sätt. Jag konstaterar bara att socialdemokratien, som vi är nu, är helt eniga om att de svenska soldaterna, den civila personalen samt de som jobbar i en NGO och så vidare har gjort ett fantastiskt jobb. Vi stöder dem fullt ut. Vi tror inte att det hade varit möjligt att genomföra utvecklingssamarbetet i Afghanistan i 20 år utan de militära styrkorna, så de har fullt stöd från oss.

Anf. 28 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. En slutsats av detta, Ann Linde, blir väl då att vi får hjälpas åt att lyfta fram de stora insatser som den svenska försvarsmakten har gjort i Afghanistan. Det är väl den bästa repliken på utrikesministerns partikamraters utspel.

Både utsänd och lokalanställd personal har gjort enastående insatser. Inte minst av det skälet, Ann Linde, är det dystert att regeringen inte har klarat att ge alla tolkar en fristad. Att 1 100 personer kunde evakueras är självfallet goda nyheter, och alla som fanns med i det arbetet förtjänar respekt. Men, Ann Linde, att tolkar och försvarsanställda inte evakuerades i tid, långt innan den militära personalen hade lämnat landet, är ett ansvar som faller tungt på regeringen.

Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara önska att den förra regeringen, som fanns under den tid då Försvarsmakten hade tolkar och andra lokalanställda till och med den 31 december 2014, hade slutfört hela arbetet. Man kom en lång bit på vägen, och Försvarsmakten gjorde ett fantastiskt jobb med att på olika sätt få hit en del tolkar och andra.

När vi sedan såg att vi skulle hamna i en ny situation var det problematiskt att hitta alla som hade jobbat. Totalt med familjer handlade det om flera tusen och om att få dem säkerhetskontrollerade och sedan få hem dem. Alla klarade inte säkerhetskontrollen förra gången. Vi hade fler på gång än de som lyckades komma ut, men talibanerna stoppade dem. Det var inte den svenska regeringen som stoppade dem.

Jag hoppas att vi ska kunna fortsätta arbetet med att identifiera och säkerhetskontrollera de som har varit lokalanställda fram till den 31 december 2014 samt deras familjer och att få ut dem.

Anf. 30 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är uppenbart att grundproblemet är att Sverige egentligen saknar ett nationellt koncept för att i krisläge undsätta personer som är utsända, personer på ambassader, hjälparbetare och medborgare utomlands. Det är en brist som har påtalats tidigare i utredningar och som tagits upp av Försvarsberedningen, men det verkar inte som att detta har plockats upp av utrikesministern.

Jag har två frågor, fru talman. Den ena frågan är: Varför fungerade inte den plan som utrikesministern

påstår fanns för att undsätta de lokalanställda? Den andra frågan är: Är det utrikesministerns bild att det var det politiska ledarskapet eller enskilda initiativ från opolitiska tjänstemän på Utrikesdepartementet som ledde till att det trots allt gick att få hem dem som man ville få hem?

Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Självfallet var det en oerhört tydlig politisk signal att vi skulle ta hem alla lokalanställda och deras familjer och alla vakter och deras familjer och naturligtvis följa våra planer för de utsända, som fungerade till punkt och pricka trots att det var en dags varsel. Självfallet fanns ett mycket tydligt politiskt ledarskap genom hela evakueringen.

Att de planer som fanns för de lokalanställda inte fungerade berodde på att de plan som vi hade hyrt och som skulle gå i två omgångar den veckan blev inställda därför att det inte gick att flyga från Kabuls flygplats då. Detta ändrades sedan, och vi fick dit Herculesplanen och andra länders plan och kunde då få hem samtliga lokalanställda med familjer och samtliga vakter med familjer.

Anf. 32 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tror att Sverige, den svenska befolkningen och de som är medarbetare på svenska myndigheter uppfattade signalen väldigt tydligt från regeringen – att man inte var särskilt intresserad av att få hem tolkarna. Det var den politiska signal som gick ut från regeringen – att man angrep de initiativ som kom från Sveriges riksdag för att få hem tolkarna. Det var den politiska signalen.

Jag tycker inte att det är särskilt värdigt att ta åt sig äran för sådant som enskilda UD-tjänstemän har tagit initiativ till eller för lösningar som enskilda UD-tjänstemän på plats har kommit med och som har fått det att fungera trots att de planer som man haft från början inte har fungerat eller trots att planerna i vissa fall har brustit. Det är inte särskilt värdigt att kalla det för en plan att man har en tanke om att få hem folk i civila flygplan när denna plan inte funkade. Jag tycker att det politiska ledarskapet måste ta på sig ansvaret.

Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Personer inom Utrikesdepartementet, utrikesförvaltningen, ambassaden i Kabul, Försvarsmakten, säkerhetsföretaget Vesper, Migrationsverket, Sida, Säpo, specialförbanden och polisen lyckades i en gemensam insats, inklusive med starkt stöd och ledarskap från den politiska nivån, evakuera över 1 100 personer och få hem samtliga lokalanställda och deras familjer och samtliga vakter och deras familjer. Men vi lyckades inte uppnå våra ambitioner fullt ut och få ut tolkar och andra lokalanställda samt MR-aktivister och feminister. Det arbetet fortsätter, men arbetet med evakueringen har varit fantastiskt. Alla som har varit engagerade i detta har vårt varma och starka tack.

Anf. 34 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! 11 september 2001 blev en avgörande vattendelare. Det var detta som sedan kom att leda till den breda internationella koalitionen mot terrorism för att slå mot al-Qaida i Afghanistan. Det har också lett till 20 år i Afghanistan i blickluset för all internationell uppmärksamhet.

Fru talman! Jag delar den bedömning som flera kollegor, inklusive utrikesministern, har gett uttryck för, nämligen att tiden i Afghanistan har varit viktig och värdefull. Därför ska alla som på olika sätt har deltagit i detta under 20 år ha ett varmt och stort tack. Det är Svenska Afghanistankommittén som har organiserat i Afghanistan, men det är också den svenska försvarsmakten, till priset av att några av dem inte har kommit hem levande, till priset av att några av dem inte har kommit hem hela.

Med detta sagt är det i detta man ska se det engagemang som finns i Sverige för tolkarna. Det finns en enkel basprincip i många svenskars hjärta: att de som har hjälpt Sverige ska Sverige också hjälpa. Det är därför det faller en så tung skugga över regeringen för att det hittills bara har kommit två. Detta är att beklaga. Därför, fru talman, tror jag att det är viktigt att man ser och börjar försöka analysera hur det kom sig att Kabulregeringen föll så snabbt, som ett korthus.

Då, fru talman, är min enkla slutsats att man inte kan bortse från den omfattande korruption som har gröpt ur Afghanistan under så många år. Då måste vi också se på oss själva lite självkritiskt och fråga vilken betydelse den utländska närvaron har haft. Det är också i det ljuset man ska se de önskemål som har kommit till uttryck om en bred utvärdering. Låt oss utvärdera de här 20 åren i Afghanistan!

Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Hungersnöden rasar i Afghanistan i torkans och pandemins spår. Läger man dessutom till talibanernas maktövertagande förstår vem som helst att situationen för en afghansk medborgare är horribel. Många är de MR-aktivister och journalister som nu fruktar för sina liv. Där ingår också tolkar, som Hans Wallmark har fokuserat mycket på.

Ni i Moderaterna har lyft att ni vill ha hem tolkarna via kvotflyktssystemet. Men skulle ni också vilja att fler – MR-försvare, kvinnorrättsaktivister och journalister – kommer till Sverige via kvotflyktssystemet?

I en ny rapport från UNDP riskerar 97 procent av Afghanistans 36 miljoner människor att leva under fattigdomsgränsen nästa år om ingenting görs. Risken för en fullständig samhällskollaps är alltmer överhängande, särskilt om inte bankväsendet öppnar upp på nytt. Samtidigt saknas resurser till bistånd, och FN har bara fått 40 procent av finansieringen. I detta läge har Moderaterna velat sänka biståndet.

Vad vill ni göra för att hjälpa Afghanistans folk?

Anf. 36 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Nu har Håkan Svenneling uppenbarligen inte riktigt lyssnat på vad Moderaterna har sagt.

Det regeringen nu gör är precis i linje med det som vi själva har talat om, nämligen att gå från den typen av utvecklingsbistånd till det akuta och humanitära biståndet.

Det är precis som Håkan Svenneling säger att Afghanistan riskerar att gå mot en stor humanitär katastrof, och då pratar vi inte om några 5 000 eller 10 000 som är på flykt, utan vi pratar om risken att miljoner dras mot Iran, Pakistan och norrut mot Uzbekistan och Tadzjikistan. Därför är det viktigt att man har just det humanitära, det akuta, biståndet, vilket vi från moderat sida har prioriterat.

När det gäller själva flyktingströmmarna är det också viktigt att inse att Sverige har tagit ett oerhört stort ansvar och sannolikt också kommer att ta ett stort ansvar. Men vad Sverige har gjort är någonting som Vänsterpartiet oftast bortser från, inte minst i ljuset av det som hände 2015.

Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är i grunden bra att Moderaterna ser att Afghanistan behöver bistånd. USA:s militärintsats präglades många gånger av att man satsade ett år i taget, och Moderaternas biståndspolitik har lite samma problem. Man vill ge hjälp och humanitärt stöd här och nu, men man har ingen långsiktig tanke på vart man ska framåt. Här behöver vi faktiskt visa på och stödja ett annat samhälle som kommer att vara fritt i framtiden. Ingen har sagt att det kommer att bli enkelt, men vi måste våga ta oss dit. Då måste man också våga satsa på andra saker än bara matpåsar just för dagen.

Hans Wallmark lyfter fram tolkarna. Han tycker att de har gjort en fantastisk insats. Men jag tycker att man också ska komma ihåg alla kvinnorrättsaktivister, MR-kämpar och journalister som har funnits i Afghanistan. Om vi inte har samma glöd i vårt engagemang för dem som i det som Hans Wallmark har för tolkarna tycker jag att vi sviker det afghanska folket.

Det är därför jag menar att Sverige kan vara en fristad för alla dem som kämpar för ett annat Afghanistan. Talibanernas styre kommer inte att vara för evigt, och då måste det finnas en ny generation som kan ta Afghanistan vidare en dag.

Anf. 38 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Återigen ska jag säga att Håkan Svenneling inte fullt ut har förstått vad vi har sagt inom biståndspolitik. Vi har förordat fyraåriga biståndsramar. Det är långt mycket längre än planer bara för i dag och ettåriga sådana.

Fru talman! I svensk migrationspolitik är det en mycket stor skillnad mellan Vänsterpartiet och Moderaterna. Det kan vi båda erkänna. Moderaterna är ett parti som säger att ett nej är ett nej och ett ja är ett ja, och vi vill på ett helt annat sätt omforma den svenska migrationspolitiken. Huruvida Vänsterpartiet ligger närmare den rödgröna regeringen eller inte är lite oklart, för den rödgröna regeringen vill nog hålla er på avstånd för att inte bekräfta att de kanske i grunden delar er syn på detta.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi i Sveriges riksdag nu inser att den kommande tiden i Afghanistan kommer att bli väldigt avgörande. Det är 36–38 miljoner människor som befinner sig i ett land i kaos, sönderfall och möjligtvis också svårt givet den humanitära situationen. Detta måste Sverige som land också förhålla sig till, och vi måste förstå hur vi ska hantera det.

Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Det här är en debatt som skulle kunna pågå i timmar just för att det finns så extremt många olika aspekter att ta upp. En av de absolut viktigaste är hur regeringen hanterade evakueringen av ambassadpersonal och andra medarbetare. Regeringens senfärdiga och ytterst märkliga agerande var under all kritik. Man förhalade nödvändiga beslut till dess att det kunde vara för sent, vilket kunde få förödande konsekvenser för enskilda. För den som följde regeringens utlåtanden i medierna var det också alldeles uppenbart att regeringen inte hade någon koll.

Det borde vara en självklarhet att vi hjälper tolkar och lokalanställda som tjänat Sverige, men icke. Först hävdade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson att det är grundlagsvidrigt att ta hem tolkarna. Ministern menade att det närmast hade varit en omöjlig uppgift då det kanske handlade om uppemot 10 000 personer. Det stämde inte, och man verkade inte ha lagt mycket möda på att ens lokalisera tolkarna.

Bara dagar senare ändrades allt. Berörda myndigheter, Försvarsmakten och Migrationsverket, hade tydligen fått i uppgift att lokalisera tolkarna, så man, och ministern påstod att arbetet var i full gång. Försvarsmakten undrade dock vad det var ministern pratade om, för man hade inte alls fått något sådant regeringsuppdrag.

Fru talman! Det här är ju lite rörigt, milt uttryckt, men det blir värre. Plötsligt skulle alla med svenskoppling hämtas till Sverige, förvisso först efter att talibanerna hade tagit huvudstaden. Den så kallade svensklistan bara växte och växte. Det tycktes inte finnas någon gräns över huvudet taget. Från att det kanske hade handlat om 50 tolkar och lika många lokalanställda med familjer blev skaran större och växte till över 1 000 personer – utvisningsdömda och potentiella terrorister, you name it.

Det är minst sagt anmärkningsvärt att den svenska regeringen inte var bättre på att tidigt verkställa och planera evakueringen eller hade någon nämnvärd säkerhetskontroll.

Fru talman! Det finns ett ord för detta: skam.

Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Riksdagen fattade beslut om den svenska Afghanistaninsatsen för innevarande år i slutet av 2020. Då valde Sverigedemokraterna att reservera sig. Man ville avslå förslaget om vår fortsatta närvaro i Afghanistan. Jag har läst reservationen och de särskilda yttrandena, fru talman, men jag har inte läst att Sverigedemokraterna hade ett krav på att ta hem tolkar eller annan lokalanställd personal.

Jag vill därför höra hur Sverigedemokraterna hade förberett sig för detta i samband med att man redan då ville att vi skulle avveckla insatsen.

Sedan undrar jag, fru talman, om Sverigedemokraterna ser ett behov av fortsatt bistånd till Afghanistan.

Anf. 41 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista. Naturligtvis ser vi ett behov av fortsatt bistånd till Afghanistan, men det ska vara strikt humanitärt och gå till mat och mediciner. Precis som utrikesministern själv sa ska inte en krona gå till talibanerna. Det är oerhört viktigt att vi har en god transparens när det gäller vart biståndet går och att vi har kontroll över att det faktiskt går till det som det ska gå till.

När det kommer till lokalanställda och tolkar har vi hela tiden sagt att om människor har tjänat Sverige har vi också en plikt att hjälpa dem. Om det innebär att vi ska ta dem till Sverige eller inte är en helt annan fråga. Men det här är någonting som vi har sagt hela tiden, för det är en principiellt viktig fråga. Det är en självklarhet att vi ska hjälpa dem som tjänstgör för exempelvis svenska trupper och riskerar sitt liv.

Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det hade varit spännande att kunna utläsa just den åsikten eftersom Sverigedemokraterna – tillsammans med Vänsterpartiet, ska jag säga – var de första som tyckte att vi skulle avsluta all militär insats i Afghanistan. Men det gick inte att utläsa av det som jag har tagit del av.

Jag går vidare till biståndet. Uppfattar jag det rätt, fru talman, när jag hör Markus Wiechel säga att det bara ska vara humanitärt bistånd, till medicin och mat? Innebär det att Svenska Afghanistankommitténs arbete ska övergå till att dela ut mat och medicin, eller är det ett tvärstopp för Svenska Afghanistankommittén som Sverigedemokraterna vill se?

Anf. 43 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Till att börja med handlar det om transparens. Vi måste säkerställa att de pengar som vi använder till biståndet går till det de är tänkta att gå till. Vi har ju sett rapporter som klart och tydligt visar att det svenska biståndet inte har gjort det hittills.

Svenska Afghanistankommittén har gjort väldigt mycket gott i Afghanistan. Men vi måste hela tiden utvärdera. Med tanke på hur situationen ser ut nu måste vi se till att biståndet först går till mat och mediciner. Då är det enklast att veta att det går till det som det är tänkt att gå till, och det blir svårare för exempelvis talibanerna att använda de resurserna till något annat än de är tänkta att användas till.

Jag har tyvärr glömt Kerstin Lundgrens första fråga. Men jag misstänker att den återigen handlade om tolkarna. Faktum är att vi, precis som Kerstin Lundgren nämnde, har varit kritiska till insatsen just på grund av att vi inte har sett någon slutgiltig strategi för vad den ska leda till. Det är i grund och botten ett problem.

Anf. 44 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! I över 60 år har Försvarsmakten haft en obruten tradition av truppinsatser utomlands. Totalt handlar det om 120 uppdrag i ett sextiotal länder. Insatserna har haft stor betydelse. På Försvarsmaktens hemsida kan man läsa att utlandsinsatserna ”minskar risken för att oroshärdar sprider sig, vilket inte bara gagnar det aktuella området, utan även stärker Sveriges säkerhet”.

Trots detta har Sverigedemokraterna varit emot den viktiga insatsen i Afghanistan. Av det skälet vill jag fråga Markus Wiechel: Har Försvarsmakten fel när det slås fast att Sveriges säkerhet stärks genom utlandsuppdragen?

Anf. 45 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag vill förtydliga en sak: Sverigedemokraterna är inte principiella motståndare till internationella insatser. Vi tycker att det kan finnas ett stort värde i att delta i flera insatser och av flera olika skäl, inte bara för att stärka och säkra det område där man tjänstgör.

När det kommer till Afghanistan fanns det egentligen inget rimligt mål med själva insatsen. Precis som jag nämnde i något anförande handlade det snarare om att behaga USA än om att tjäna det afghanska folket och ha någon slutgiltig strategi för vad insatsen skulle mynna ut i. Det har vi också sett, inte minst nu. Det är det som vi riktar vår kritik mot, inte minst när det gäller den här insatsen.

Anf. 46 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är medveten om den position som Markus Wiechel påminner om. Men när det gäller Afghanistanstyrkan har ett argument från Sverigedemokraternas sida varit att det tar resurser från det svenska försvaret. Det svenska bidraget till RSM bestod av 15 personer, stabspersonal i Mazar-e Sharif. Bidraget till Isafstyrkan var väsentligt större, men det var för sju år sedan.

Självklart har Försvarsmakten möjlighet att bidra på de nivåerna utan att förmågan på hemmaplan går ned, särskilt med tanke på vad det långsiktigt ger tillbaka i form av bättre och kunnigare chefer, erfarenhet av skarpa situationer och allt detta.

Detta bortser ni i Sverigedemokraterna från. Ert nationella perspektiv motverkar det som Försvarsmakten arbetar med och ser som viktigt, inte minst när det gäller insatsen i Afghanistan.

Anf. 47 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Återigen, vi är inte kritiska till alla internationella insatser. Vi hade kanske inte varit kritiska till insatserna i Afghanistan om det hade fungerat på ett annorlunda sätt.

När det kommer till resurser har det kostat enorma resurser. Faktum är att vi inte ens vet den exakta summan för den insatsen. Det är också jättesvårt att få reda på det, hur man än försöker. Det är ytterligare en fråga

som man kanske behöver återkomma till. Vad har det egentligen kostat oss?

Det handlar som sagt i grund och botten om att man måste ha en strategi, ett mål för insatsen. Det har man inte haft.

Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det har i debatten så här långt talats ganska mycket om värdighet. Vår 20-åriga militära insats i Afghanistan hade kunnat avslutas på ett mer värdigt sätt. Om detta tycker jag att vi alla borde kunna vara ense. Att ansvaret delas av många, också i den här salen, borde vi också kunna vara ense om. Men ytterst bär naturligtvis regeringen ansvaret.

Fru talman! Sverige ska bidra till fred, säkerhet och utveckling av människors livschanser och rättigheter i världen. Vi ska försöka byta hopplöshet mot hopp genom handel, erfarenhetsutbyte, diplomati och bistånd men även genom militära insatser. Säkerhet bygger vi tillsammans med andra. Insikten om att det som händer långt borta påverkar oss är uppenbar.

Vi ska vara långsiktiga men strategiska i vårt arbete. Vi överger inte Afghanistans folk, men efter talibanregimens maktövertagande måste vår strategi tydligt förändras. Vi ska inte ge legitimitet åt eller bistå en förtryckande och exkluderande talibanregim.

Vi ska ge humanitärt stöd och stöd till Svenska Afghanistankommittén. Men stöd till utveckling kräver samsyn med regimen om man ska göra det långsiktigt. Det gäller FN, det gäller Sida och det gäller EU. Afghanistans förra regering bjöd in oss. Den nuvarande regimen kan göra detsamma när det gäller bistånd. Men där måste vi ha ett tydligt svar.

Nu styr på nytt en extrem talibanregim. Vi ska inte bli dess lydiga redskap. Där krävs tydlighet, fru talman.

Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren talar om att strategin behöver förändras och lyfter sedan upp ett antal otroligt viktiga och svåra frågor. Men det kommer inte fram jättemycket konkret om vad Centerpartiet vill här och nu.

En sak som jag funderar på är alla dem som är här i Sverige och har fått ett utvisningsbeslut till Afghanistan och som nu omfattas av Migrationsverkets beslutsstopp. De vet inte om de kommer att bli utvisade till talibanernas Afghanistan eller inte. Jag undrar hur Centerpartiet ser på att de människorna fortfarande efter sex år befinner sig i en asylsökningprocess och inte har fått besked.

Om man ska ändra strategin undrar jag också hur Kerstin Lundgren ser på eventuella flyktingströmmar från Afghanistan men framför allt på dem som har kämpat för ett friare Afghanistan och som nu behöver räddas därifrån och kanske kan lyckas ta sig till grannländerna. Ska vi ta emot dem i Sverige?

Anf. 50 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Så sent som i somras beslutades det om en ny migrationslagstiftning. Den ska naturligtvis gälla. Där finns också en liten, liten möjlighet för omprövning.

Fru talman! Vi har från vår sida sett vikten av att förändra den biståndspolitiska strategi som Sverige antog i april. Den antogs utifrån de förutsättningar som då gällde. Det är inte den verklighet som vi nu står inför, utan den kräver en förnyad prövning och att vi tar ett omtag för att säkerställa att vi inte blir ett lydigt redskap i talibanregimens händer. Jag hoppas att Håkan Svenneling också är tydlig i den delen och vill se en förändring av den biståndspolitiska strategin.

Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag instämmer med Kerstin Lundgren; man behöver såklart ompröva de beslut som fattades i april. Förutsättningar är helt nya. Det finns ett talibanstyre på plats som på många sätt och vis är en grym regim.

Samtidigt måste vi vara långsiktiga i vårt bistånd. Det farligaste vi kan göra här och nu är att svika det afghanska folket genom att dra ned på biståndet från de nivåer vi ligger på i dag. Här gäller det snarare det som Lundgren är inne på, det vill säga att ompröva och hitta nya vägar framåt. För att göra det behöver man ge besked till de afghaner i Sverige som undrar om de ska bli utvisade till talibanernas regim.

Man behöver också ge svar till alla de människor som försöker komma undan talibanerna och som undrar om det finns några lagliga och säkra vägar för att ta dem till frihet och få en fristad i Sverige. Där skulle jag vilja att vårt besked från Sveriges riksdag var tydligare: Om du har varit MR-försvarare eller kvinnorrättsaktivist och har stått upp för mänskliga rättigheter ska det finnas en fristad för dig någonstans på jorden som inte är Afghanistan. Sverige skulle kunna vara ett sådant land.

Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag delar utrikesministerns hållning att det internationella utvecklingsarbetet inte hade varit möjligt utan våra soldater och vår närvaro på plats. Den insikten måste man ha när man omprövar den biståndspolitiska strategin.

Vänsterpartiet och Håkan Svenneling har varit motståndare till militär närvaro och tänker uppenbarligen att det hade gått att göra samma biståndsinsatser utan den. Vi delar inte den synen.

Migrationslagstiftningen beslutas här i kammaren, men den hanteras inte genom en debatt i våra talarstolar. Där finns en särskild ordning som ska gälla för detta och som vi har beslutat om. Den gäller naturligtvis i dag, och den gäller för afghaner och för andra. Vi ser inte att det behöver tas fram någon ny lagstiftning till följd av detta, fru talman.

Anf. 53 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! I lördags var jag i stadsparken i Arvika. Runt om i Sverige har det hållits många demonstrationer för Afghanistans folk. Man har haft det då man kräver att den svenska regeringen ska agera både här i Sverige och i Afghanistan.

Här i Sverige finns ungefär sju och ett halvt tusen personer som väntar på besked om att få stanna här och nu eftersom Afghanistan inte kommer att vara säkert under en lång tid framöver. Migrationsverkets beslutstopp var till en början rimligt, men nu måste Migrationsverket börja handla. Människor ska inte behöva leva i limbo. Trygghet är vad som kommer att leda till integration.

I Afghanistan behöver vi hjälpa dem som är mest utsatta genom att de får skydd via kvotflyktingsystemet. Via FN och våra ambassader kan vi på ett ordnat sätt få ut MR-försvarare, kvinnorrättsaktivister, journalister och tolkar vars liv nu är i stor fara. Därför måste vi öka antalet kvotflyktingar från 5 000 platser till 10 000 platser. Bara på så vis kan vi skydda Afghanistans framtidshopp från dagens talibanska regim till den dag då den faller.

I 15 år har Vänsterpartiet motsatt sig Sveriges militära äventyr i Afghanistan. Att vi nu fått rätt i mycket av vår kritik är ingenting som gläder mig. Det smärta att se det afghanska folkets lidande när det demokratiska utrymmet krymper till mikroskopiskt och när våldet och dödandet av olikänkande tar vid.

Grundproblemet med USA:s imperialistiska intåg i Afghanistan har alltid varit att man satt det egna säkerhetsintresset framför det afghanska folkets säkerhet. Det blir tydligt utifrån det avtal som USA undertecknade med talibanerna. Efter det tvingade Washington Kabul att släppa farliga talibaner ur fångelser. Det är talibaner som nu tar plats i ledarskiktet. Frågan är om världen efter 20 år egentligen blivit så mycket säkrare.

Sverige måste nu dra lärdomar om kostnaden av att lita blint på USA och Nato. De senaste åren har det lett till ett flertal felbedömningar, och det har skadat vårt internationella rykte. Därför vore det högst lämpligt att utvärdera och skriva en vitbok om de 20 åren i Afghanistan.

Anf. 54 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! En minuts repliktid är inte riktigt tillräckligt för att förklara för Håkan Svenneling att han glider runt lite grann när han dömer av 20 års närvaro i Afghanistan och inte ser hur det har medverkat till att människor, kvinnor, barn och unga har kunnat andas livsluft.

Jag har dock två frågor till Håkan Svenneling, fru talman.

Den ena handlar om korrupktion. Vi kan vara överens om att en delförklaring till Kabulregeringens snabba fall har varit den omfattande korruptionen i landet och därför också risken för att både den utländska närvaron och biståndet kan vara komponenter i detta. Delar Håkan Svenneling den bilden?

Och sedan, fru talman: Trots avrådan sedan 2006 finns på svensklistan nu 400–600 personer som befinner sig i Afghanistan. Det är väl ändå en indikation om att några från Sverige har uppfattat Afghanistan som ganska tryggt?

Anf. 55 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det som moderater och andra borgerliga politiker har underskattat i många år är vikten av att få fred i ett land. Många afghaner har upplevt 20 år av amerikansk invasion. Innan dess var det ett inbördeskrig, och innan det var det 10 år av sovjetisk invasion. Vi kan tala om i princip 40 år av krig i ett land. Jag tror att många människor då undrar om de inte bara kan få en situation då det är fred på den plats där de bor.

Korruptionen är ett stort gissel. Transparency International rankar Afghanistan som ett av världens mest korrupta länder. Det är ett problem att man gett bistånd som på olika sätt just har bidragit till korruptionen. Granskningarna pekar på att det inte är svenskt bistånd utan att det snarare är USAID som står bakom många av de halvkorrupta projekt som har funnits.

Det är sammanblandningen mellan det militära och det civila som är en av bristerna. Det har funnits en övertro på den militära insatsen, och därför har det civila många gånger fått stå tillbaka.

Jag tror att många av dem som har rest ned har haft en döende släkting som de velat få en sista chans att besöka. De har då missbedömt säkerhetsläget i Afghanistan. Det är fortfarande ett osäkert land.

Anf. 56 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det är hedersamt att vi är ett antal partier här i Sveriges riksdag som står bakom tanken på en bred utvärdering. Det slags komponenter som ligger bakom korruptionen bör verkligen granskas. Det vore av intresse både för vad som har varit och vad som komma skall.

Vad gäller läget i Afghanistan i dag finns det stora likheter mellan Håkan Svennelings och min bedömning, fru talman. Men som jag sa i det tidigare replikskifte som vi hade finns det en stor avgrund i åsiktskillnad mellan oss när det gäller svensk migrationspolitik. Vänstern har alltid företrätt linjen att Sverige måste ta hit fler och att fler ska kunna komma hit, medan vi har varit något mer kritiska, om man uttrycker sig så.

Det är möjligt att det finns de som har haft släktingar där med problem. Men det som utrikesministern sa är ändå pikant, det vill säga att det finns bortemot 600 på den så kallade svensklistan som frivilligt valt att befinna sig i Afghanistan, trots en aktiv avrådan sedan 2006.

Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det stora problemet har varit säkerhetsbedömningen av läget i Afghanistan. Man har skilt på läget i Kabul och på Afghanistan. Det är denna bedömning som har gjort att många människor har blivit

utvisade från Sverige till Kabul, trots att de aldrig ens har varit i denna storstad.

En stor del av den felbedömning som vi sett här mot slutet beror också på detta. Man har trott att Kabul skulle hålla mycket längre, att det skulle vara säkrare att evakuera och att det skulle vara mindre kaosartat. Det är där problemet finns. Under lång tid har man skickat signaler om att det finns säkra zoner i Afghanistan.

Vi borde i stället nu se att Afghanistan inte kommer att vara säkert under en lång tid framöver. De personer som finns kvar här i Sverige har tagit sig hit, och många kom för sex år sedan. De har fortfarande inte fått besked om huruvida de får stanna här, trots att det vore betydligt säkrare för dem om de fick stanna här än om de blev utvisade till talibanernas Afghanistan. Människor ska följa de beslut de får, men vi ska också ge dem beslut som det går att leva efter.

Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Inte heller när jag läser Vänsterpartiets reservation från 2020 om Afghanistansinsatsen framgår det att man ser behov av förändringar i fråga om lokalanställda, att man ska ta hem dem och erbjuda en fristad och att evakuera personal som tidigare har varit en del av den svenska insatsen. Jag är därför lite nyfiken på hur det kommer sig att man inte såg detta när vi enligt Vänsterpartiet ändå skulle lämna landet.

Håkan Svenneling lyfter fram behovet av en vitbok, och detta har funnits med tidigare. Men jag vill fråga Håkan Svenneling om han inte ser behovet av en bredare parlamentarisk översyn och en utvärdering av hela insatsen som gjorts. Jag tror att det vore oerhört värdefullt för framtida ställningstaganden i denna kammare.

Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Låt oss påminna oss om att vi hade en borgerlig regering i Sverige 2014 när Isaf-insatsen avslutades och de tolkar som då hade varit direkt anställda av Sverige till viss del evakuerades. Vänsterpartiet drev då på gentemot Tobias Billström, som var migrationsminister, för att fler tolkar skulle återvända. När man hör att flera av dem inte klarade säkerhetsprövningen för att komma till Sverige kan man ju undra hur sjutton de då från första början kunde vara tolkar och jobba för Sverige. Det som skedde 2014 tycker jag är märkligt, och det kanske också är någonting som man skulle utvärdera i en vitbok.

Kerstin Lundgrens förslag om en parlamentarisk översyn är intressant och väcker en del tankar i mitt huvud. Jag är orolig för att vi även denna gång ska få en utvärdering som inte är så bra och välskrivna, precis som med Tingsgård. Risken med en parlamentarisk översyn är att politiker vill putsa på sitt eget eftermäle och därför inte tar upp svåra frågor. Det är jag lite orolig för. Men utvärdera ska vi.

Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att den parlamentariska dimensionen inte är den enda. Det ska finnas andra utvärderingar med. Men jag tror att man behöver gå in på djupet och analysera och granska de olika komponenterna i våra insatser under 20 år. Tone Tingsgårds utredning är för vår del inte tillräcklig för den första delen. Där hoppas jag att vi kan nå en samsyn.

Fru talman! Är det möjligen så att Håkan Svenneling och Vänsterpartiet uppfattar att det hade blivit bättre för demokratisk utveckling, för kvinnor och flickor och för jämställdhet om talibanerna hade tagit över för 15 år sedan? Är bilden att 15 år ytterligare med talibanstyre skulle ha gjort skillnad för det afghanska folket? Eller hade det blivit fler människor på flykt?

Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag och Kerstin Lundgren gör ändå delvis samma analys av hur historien ser ut och vad som nu behöver göras vad gäller utvärdering. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att den här kammaren i 20 år har fattat beslut om att skicka militär personal. Den kammaren har därigenom också ett stort ansvar för vad man har fattat beslut om samt på vilket sätt och med vilket underlag.

Det är alltid svårt att göra en analys av vad som hade skett om vilket politiskt parti hade fått igenom sitt förslag. Men jag tror att den civila komponenten i bygget av Afghanistan har varit för liten. Det har varit för mycket fokus på militär, för mycket fokus på att besegra talibanerna som rörelse. Jag tror att vi hade kunnat bygga demokrati underifrån. I stället har det varit ett top–bottom-perspektiv, som man säger. Det har varit viktigt att få valda ledare i toppen, men dessa har sedan i stor utsträckning varit korrupta och gynnat sig själva framför det afghanska folket. Det ledde aldrig fram till en ny spirande demokrati i Afghanistan.

Anf. 62 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! I debatten har vi hört att Sverigedemokraterna är motståndare till insatsen i Afghanistan. Med åren har också Vänsterpartiet anslutit sig, om än av andra skäl. Vänstern anser uppenbarligen att det är möjligt att utan försvarsstyrkor återuppbygga ett land som under decennier präglats av våld och kaos. Bistånd i stället för militära insatser har varit ett återkommande tema. Samtidigt förutsätter det förra i många fall det senare. Utan militär närvaro hade viktiga delar av biståndet inte fungerat. Svårt utsatta människor hade inte blivit hjälpta. Varför, Håkan Svenneling, bortser Vänsterpartiet från detta?

Anf. 63 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att korrigera Lars Adaktusson. Vänsterpartiet var före Sverigedemokraterna med att kräva att Afghanistaninsatsen skulle avvecklas. Vi var för den initiala insatsen, men satt i riksdagen tidigare än Sverigedemokraterna och har därigenom varit emot den militära insatsen längre.

Ett av skälen har just varit den stora sammanblandningen mellan den civila och den militära komponenten i Afghanistan. Det har funnits en övertro på militära lösningar. Man har pratat om att man ska besegra talibanerna militärt. När det inte funkade med truppstyrkor bytte man ut militären och satte in drönare i stället, vilket ledde till otroligt många dödade civila på marken i Afghanistan.

Jag tror inte att biståndet i alla delar är så uppbundet till den militära närvaron som Lars Adaktusson vill ge sken av. Svenska Afghanistankommittén har funnits i Afghanistan sedan Sovjets invasion 1979. De fanns där under skräckåren innan talibanerna tog makten, och de har funnits där under hela den tid då USA haft sin militär i landet. Det går alltså att föra bistånd ändå.

Anf. 64 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det går att föra bistånd ändå, säger Håkan Svenneling. Men faktum är att det är på det här sättet. Stora delar av biståndet har varit beroende av att det funnits en säkerhetsmässigt någorlunda trygg miljö, så att arbetet kunnat fungera. Det bortser Vänsterpartiet från helt.

Vänsterpartiet har också velat avsluta de multinationella insatserna i Afghanistan. Vi har hört det i den här debatten. Nu är dessa insatser avslutade. FN:s generalsekreterare varnade i fredags för ekonomisk kollaps i Afghanistan som en direkt följd av detta – miljoner och åter miljoner människor riskerar att dö av hunger i landet. Jag tror inte att det var det här Vänsterpartiet ville se. Men det var det, Håkan Svenneling, som blev resultatet när ditt partis politik mötte verkligheten.

Anf. 65 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tror att Lars Adaktusson blandar ihop amerikansk militär närvaro med fred. Fred är precis det som inte har rätt i Afghanistan de senaste åren. Fler civila har dödats av utländska trupper än av talibanerna.

Man kunde ha valt en annan strategi i början av 2000-talet. Man kunde ha sagt till talibanerna: Låt oss sluta fred och bygga demokrati från botten i Afghanistan! Ni har en närvaro här – ni kan vara med i samtalet! I stället sa man: Vi ska besegra er militärt! När man sedan misslyckades med det drog man därifrån fortast möjligt.

Hade man gjort så i stället tror jag att man hade kunnat skapa en långsiktig fred som hade gynnat det afghanska folket. Då hade man kunnat göra biståndsinsatser för att bygga landet längre framåt. Nu har vi i stället sett kortsiktighet och år för år-strategier. Det har inte funnits förutsättningar för att bygga Afghanistan starkt. Jag tror att vi ska bry oss mer om det afghanska folket, och det kan vi göra även när talibanerna har makten.

Anf. 66 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till Vänsterpartiet och Håkan Svenneling.

Den ena frågan handlar om att Håkan Svenneling menar att vi i stället borde ha slutit fred med talibanerna och byggt demokrati från botten. Då undrar jag vilka utsikter Håkan Svenneling ser för att talibanerna kommer att bygga demokrati från botten nu när man har tagit makten. Själv ser jag inte några sådana utsikter egentligen, eftersom det är fråga om terrorister och islamistiska extremister.

Den andra frågan handlar om det här med imperialism. Jag undrar hur Håkan Svenneling egentligen ser på detta. Är det alltid att betrakta som imperialism när ett land väljer att delta i ett annat land på det landets inbjudan? Eller handlar det bara om att Håkan Svenneling och Vänsterpartiet ser rött på grund av att det har att göra med USA?

Anf. 67 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag delar nog Joar Forssells syn. Det finns inga utsikter för att talibanerna tänker bygga en demokrati. Vi kommer att se en auktoritär religiös diktatur, liknande den som funnits i Iran under lång tid. Det finns olika islamiska teorier, men i grunden tror jag att det vi kommer att få se i Afghanistan blir det samma som det som finns i Saudiarabien och Iran.

Vad gäller frågan om imperialism: Just nu går det många intressanta reportage och dokumentärer om elfte september. Vi är många som förfasas över elfte september-dåden och minns var vi stod den dagen, då över 3 000 amerikaner miste livet. Men jag tror att vi också är många som är chockade över George W. Bushs respons på elfte september-attacken. Det viktigaste målet för honom var hämnd, inte att få tag i terroristerna och stoppa terrorismen.

Jag tror att vi hade kunnat ha haft en helt annan respons till attacken den 11 september som inte hade krävt över miljoner människors liv runt om i världen i Afghanistan, i Irak och på många andra platser i kriget mot terrorism.

Anf. 68 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det finns mycket man kan kritisera George W. Bush för. Det finns också mycket man kan kritisera i det som har varit kriget mot terrorismen. Man kan kritisera mycket i det som har varit insatsen i Afghanistan. Därför delar jag också uppfattningen att det behövs en bred genomlysning av hela den svenska närvaron.

Men jag undrar ändå om det verkligen kan vara så att Vänsterpartiet tror att det har funnits imperialistiska intentioner från den svenska insatsen i Afghanistan. Det är mycket märkligt. Jag har träffat många veteraner och beslutsfattare som har varit med och fattat beslut om insatserna, och det har aldrig uttryckts några imperialistiska intentioner.

Det har uttryckts att man vill se till att flickskolor ska få stå kvar. Det har uttryckts att man vill se till att bistånd kan komma fram och nå dem som det behöver

nå. Det har uttryckts att man vill skapa trygghet och stabilitet och på sikt bygga fred och demokrati också underifrån men aldrig några imperialistiska intentioner.

Anf. 69 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag hör till en rörelse som har demonstrerat mot när USA har velat dra ut i krig runt om i världen. Joar Forssell hör till en rörelse som har velat skicka svenska JAS-plan lite här och var i världen. Men jag tror inte i grunden att det finns något imperialistiskt i vad Sverige har velat uppnå. Det har jag aldrig sagt. Jag säger att det bygger på en imperialistisk tankefigur som USA har fattat sina beslut utifrån.

Man kan se att de svenska motiven ha varit ganska tydliga. Det har handlat om att närma sig USA och säkerställa den transatlantiska länken, som är de populära politikerorden, och det har varit ett närmande till Nato. Man har dansat efter USA:s pipa, och många gånger har man fått se konsekvenserna av att dansa efter USA:s pipa.

Jag tror att vi hade kunnat göra mycket annorlunda. Det är därför jag hoppas på att vi kan få en gedigen och bra utvärdering som kan skapa politisk debatt och diskussion om vad det är vi ska göra utomlands. Jag tror fortfarande att svensk militär ska vara på många platser i världen. Men jag tror att den ska vara det under FN-mandat och inte under amerikansk flagg.

Anf. 70 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! När svarta rubriker larmar om det som kallas misslyckandet i Afghanistan finns det anledning att något reflektera. Varje omkommen människa är en djup tragedi. Beloppen som har satsats i Afghanistan är gigantiska. Men har det varit förgäves?

Under två decennier har miljoner kvinnor fått uppleva vad jämställdhet kan innebära. Miljoner flickor har kunnat gå i skolan och drömma om arbete och framtid. Det är inte tillräckligt, men det är bestående värden.

Fru talman! Att USA:s militära tillbakadragande blev ett historiskt misslyckande innebär inte att de internationella insatserna har varit förgäves. Genom den militära närvaron har relativ säkerhet upprätthållits, terrorism har bekämpats och biståndsinsatser har genomförts. Männen och kvinnorna i uniform har gjort skillnad.

Jag vill på mitt partis vägnar framföra ett varmt tack till all den personal i den svenska försvarsmakten som har tjänstgjort i Afghanistan. Nu ska den verksamheten utvärderas, förhoppningsvis brett och ingående och gärna i en parlamentarisk utredning. Konsekvenser ska följa av det som inte har fungerat.

Låt mig vara tydlig. En slutsats är redan klar. Att sätta stopp för internationella insatser är inte vägen framåt. Sverige ska även i fortsättningen vara med i försvaret av demokrati och frihet.

Anf. 71 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Lars Adaktusson väckte viss uppmärksamhet i medierna när han gick i clinch med Kristdemokraternas migrationspolitiska talesperson Hans Eklind om att regeringen borde bjuda in till samtal om amnesti. Jag tycker att det var bra av dig, Adaktusson, men din kollega Eklind verkar inte direkt ha någon kristen humanism. När man hör två så här olika budskap från Kristdemokraterna behöver man ställa frågan: Vad vill egentligen Kristdemokraterna?

Ett annat kreativt förslag från Kristdemokraterna har varit att man har velat använda bistånd till att hyra fängelseplatser utomlands. I den artikeln ni skrev använde ni faktiskt Afghanistan som exempel. Då undrar man: Är det fortfarande aktuellt för Kristdemokraterna? Jag stannar där.

Anf. 72 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Rubriker i tidningarna när det handlar om olika åsikter i ett parti eller det som ser ut att vara det blir ofta braskande. Politiska motståndare tycker ofta att det är väldigt intressant när det ser ut att finnas olika åsikter i olika partier. Jag förstår det. Det kan också jag tycka emellanåt.

I det här fallet fick jag en fråga om vad händelseutvecklingen i Afghanistan innebär för den situation vi har både när det gäller risken för att det blir ett flöde av flyktingar från Afghanistan och när det gäller de 7 000 som finns i Sverige.

Mitt svar var att jag tycker att vi inte kan stänga några dörrar. Jag tycker att vi ska ta ett ansvar. Det handlar om människor. Jag tycker, vilket jag sa i intervjun, att regeringen borde ta ett initiativ till ett samtal om de här frågorna med tanke på hur situationen nu ser ut.

Anf. 73 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret, Lars Adaktusson! Jag tycker att det är ett bra och tydligt förtydligande. Det är mycket av det du säger som jag håller med om. Det handlar just om behovet av att tänka till.

Vi talar om att talibanernas maktövertagande förändrar läget fullständigt i Afghanistan. Vi behöver tänka till om bistånd, militära insatser i framtiden och så vidare. Jag menar att du har väldigt rätt i ditt resonemang utifrån att vi också behöver tänka till om hur vi tänker i Sverige.

Här behöver, precis som Lars Adaktusson är inne på, regeringen bjuda in till samtal. Det är bara genom samtal mellan politiska partier och politiker som vi kan fundera på vilken väg vi ska ta. Än så länge har dörren varit alltför stängd i de här frågorna.

Jag hoppas innerligt att vi kan se en öppning här under hösten. Jag tar gärna armkrok, Lars Adaktusson, om det är den här linjen som Kristdemokraterna kommer att hålla. Då finns det möjligheter att göra saker tillsammans. Är det däremot så att man vill använda bistånd till att öppna fängelseplatser utomlands är svaret nej från Vänsterpartiet.

Anf. 74 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är så, inte minst på utrikespolitikens område, att förhållanden förändras, och ofta går det ganska snabbt. Det är det vi har sett nu i Afghanistan. Det talibanska maktövertagandet gick snabbare än vad kanske någon hade trott.

Då gäller det att politiken hänger med och att vi är öppna för att korrigera det som behöver ändras. Det gäller också att vi är öppna för att det som har skett ställer saker och ting i ett annat perspektiv. Så är det i det här fallet. Då är det oerhört viktigt att föra en dialog om det, att tala om det och att öppna ett samtal om den nya situation som har uppstått. Här är det en ny situation.

Migrationsverket införde verkställighetshinder i början av augusti. Det innebär att de som finns i Sverige inte kan skickas tillbaka. Då måste vi förhålla oss till det. Vi måste följa detta. Här är vi uppenbarligen överens om att regeringen borde inbjuda till samtal.

Anf. 75 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill särskilt tacka för att jag fick ta replik trots att jag kanske var någon sekund sen att trycka på knappen.

Jag har en fråga till Lars Adaktusson från Kristdemokraterna om bistånd. Liberalerna och Kristdemokraterna är de två borgerliga partier som längst och tydligast stått upp för ett generöst och brett svenskt bistånd. Vi företräder båda partier som har stått upp för enprocentsmålet i många år även när det har blåst snålt i biståndsdebatten.

Afghanistan används nu som ett slagträ i biståndsdebatten av dem som alltid vill sänka biståndet, som alltid vill att Sverige ska vara mindre generöst och som alltid vill att vi ska ta mindre ansvar i världen genom ett stabilt bistånd.

Då är min fråga till Lars Adaktusson: Kan man lita på att Kristdemokraterna i budgetarbetet och i framtida eventuella regeringskonstellationer kommer att stå upp för enprocentsmålet och för ett stabilt svenskt bistånd?

Anf. 76 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga att biståndet är en av Kristdemokraternas kärnfrågor, och det har det alltid varit. Kristdemokraterna som parti tillkom utifrån ett ansvarstagande för de människor i den fattiga delen av världen som har det sämre än vi. Det här ligger i Kristdemokraternas dna, och jag kan inte tänka mig att Kristdemokraterna skulle hamna i en situation där vi överger enprocentsmålet.

Det är en central fråga. Det är det av flera skäl, inte minst därför att det är en moralisk och etisk riktning-givare i ett samhälle hur vi ser på dem som har det sämre. Jag tror att det är en del av enprocentsmålet och biståndet som vi måste värna och vara rädda om.

Anf. 77 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, Lars Adaktusson, för svaret! Jag delar verkligen uppfattningen att vi människor som bor i den rikare delen av världen och vi som åtnjuter en

mycket stor frihet behöver ställa upp för andra. Det är därför det är så viktigt att vi har ett stabilt och generöst bistånd från Sverige. Enprocentsmålet tycker jag och Liberalerna är en självklarhet.

Fru talman! Jag delar också uppfattningen att det i grunden också är kristna värderingar och kristdemokratiska värderingar att hjälpa andra och att ställa upp för andra i världen på det sättet. Men en sak som har lett till att biståndet i den politiska debatten har angripits är att man på olika sätt vill bredda det och använda det till fler och fler saker. Att bygga fängelser är kanske en sådan sak som skulle riskera att gröpa ur det bistånd som går till exempelvis humanitär hjälp och att bygga demokrati och jämställdhet.

Jag undrar ändå, fru talman, återigen: Kan vi lita på ett stabilt bistånd som går till biståndets kärnvärden?

Anf. 78 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att jag uttryckte mig väldigt tydligt när det gäller min syn på enprocentsmålet.

Det som är viktigt när det gäller den här debatten är att vi har en debatt som bidrar till att bevara, och helst öka, biståndsviljan i samhället och att denna politik är förankrad bland väljarna och bland människor i allmänhet. För att det ska bli så och vara så måste vi ha ett bistånd som fungerar och som är effektivt.

Här tycker jag att det har funnits stora brister i den politik som har förts av den sittande regeringen. Man ser mellan fingrarna när det gäller korrupktion och andra svåra faktorer på ett sätt som naturligtvis påverkar biståndsverksamheten.

Här måste vi vara tydligare. Vi måste ställa högre krav på att biståndet når fram och att det är effektivt och når de resultat och de mål som är uppsatta. Annars hamnar vi i en situation där ifrågasättandet av biståndet kommer att öka.

Anf. 79 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Vi har hört i debatten hur regeringen kallar en intention att använda civila plan för att flyga hem lokalanställda för en plan.

Vi har också hört hur regeringen har tagit åt sig äran för sådana insatser som egentligen har handlat om personliga initiativ och personligt risktagande och som trots den stora planlösheten faktiskt har löst mycket av de problem och många av de uppgifter som vi stod inför i Afghanistan under evakueringen.

Trots att planerna var mer av intentioner och trots att det som gick bra skedde på icke politiska tjänstemäns personliga initiativ har vi hört hur regeringen här säger att det berodde på att det kom så tydliga signaler från regeringen. Det är också mycket märkligt, för de signaler som har varit tydligast från regeringen är troligen Morgan Johanssons hänfullt slängiga kommentarer om att det skulle komma 10 000 personer om vi evakuerade tolkarna.

Fru talman! Det har från riksdagsoppositionen ropats, det har från ambassaden vädjats och det har från Försvarsmakten legats på för att saker och ting ska ske tidigare och kraftfullare för att vi ska kunna göra det

som vi har ansvar att göra: att få hem både lokalanställda och utsända i tid. Regeringen har vridit och vänt på sig och till slut, trots allt, agerat.

Att då försöka ta åt sig äran för sådant som har gjorts av opolitiska tjänstemän och av andra personer trots ett politiskt ledarskap som har pekat åt andra hållet skulle jag kalla för en fräckhet. Jag önskar att regeringen hade tagit på sig lite mer ansvar.

Anf. 80 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Det är stort fokus i debatten på just evakueringen från Afghanistan – en situation som till och med skakades av ett terrordåd med hundratals döda, som världen redan verkar ha glömt.

Det finns en hel del enkla analyser och konstateranden under den senaste tiden om att 20 års insatser är bortkastade och att hela insatsen är misslyckad. Även om det finns en stor besvikelse är det viktiga framgångar som nu riskeras.

Jag tycker att vi ska fortsätta att hålla blicken på målet – människorna som lever i Afghanistan. De senaste 20 åren har gjort att hundratusentals barn har gått i skola, att det inte längre är lika farligt att vara gravid och föda barn och att kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa har fått svenskt stöd. Det betyder någonting i människors nära vardag.

Hur ska vi veta vad som är rätt att göra nu? Precis som kulturen är i svenska myndigheter kommer insatsen att utvärderas. Utrikesministern har varit tydlig med det i sina anföranden i dag, och det ska såklart göras på bästa lämpliga sätt.

För Miljöpartiet är helhet ett ledord. Det är inte bara en svårighet för folket i Afghanistan att hantera just nu; det är flera. Det är konflikter, torka, översvämningar och covid. Komplexa problem har inte enkla lösningar. Det krävs av omvärlden att vi fokuserar på människors vardag i landet och att vi bygger upp institutioner när det är möjligt. Covid-19-pandemin måste hanteras, och sjukvården behöver fortsätta att byggas upp. Afghanistans folk behöver bygga motståndskraftiga och trygga samhällen som kan stå emot våld och terrorism.

Men vi behöver också lyfta blicken för att se att detta med torka omväxlat med översvämningar kommer att förändras av klimatförändringar. Vi i Sverige ska göra vår del för att sänka utsläppen och ge det stöd vi kan till Afghanistans befolkning. Nu sätts omvärldens solidaritet på prov. Vi ska stå kvar.

Anf. 81 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Detta är en debatt som engagerar – därav alla repliker!

Nu har Camilla Hansén och Miljöpartiet möjlighet att släppa sargen lite grann. Camilla Hansén nämner, fru talman, att utrikesministern har pratat om utvärdering. Det är ingen i kammaren som riktigt har förstått exakt vad utrikesministern har sagt på den punkten.

Jag ställer en konkret fråga: Är Miljöpartiet berett att öppna för en bred utvärdering av Afghanistans 20

år? Det är en fråga som man kan svara ja eller nej på utan att behöva hänvisa till utrikesministern.

Fru talman! Många av oss har varit inne på hur korruptionen har skapat de stora problemen i Afghanistan och sannolikt är en viktig delförklaring till att Kabulregeringen föll på bara ett par dagar. Då är det intressant att höra om Camilla Hansén har funderat någonting på biståndets och den utländska närvarons koppling till den korruption som finns i landet.

Sedan delar jag den bedömning som Miljöpartiet har gjort när man nu växlar från utvecklingsbistånd till humanitärt bistånd.

Anf. 82 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Hans Wallmark!

Som jag sa är den svenska myndighetskulturen att man hela tiden utvärderar det man gör. Det gäller bistånd; det gäller inom Försvarsmakten. Inom varenda liten myndighet du kan hitta jobbar man på det sättet. Det behöver göras med den här insatsen också.

Insatsen har varit bred. Sveriges bidrag har varit långa och av olika karaktär. Det regeringen genom utrikesministern säger i dag är att detta ska utvärderas. Hur den utvärderingen kommer att se ut beror på hur man sätter frågeställningen. Det kommer regeringen att återkomma med.

Anf. 83 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna å ena sidan och riksdagens övriga sex partier å andra sidan är väl att vi har en idé om hur denna breda utvärdering ska ske. Jag tror att vi kommer att kunna fortsätta den diskussionen fram till dess att ni har kommit till samma insikt som vi andra partier.

Sedan är det intressant, fru talman: Miljöpartiet är ju ansvariga för biståndspolitiken inom regeringen och har ministerposten. Hur har man resonerat när man nu går från utvecklingsbiståndet till det akuta och humanitära? Vi är några stycken som har pläderat för att man borde titta på de komponenterna, men Miljöpartiet brukar helt dramatiskt avvisa den typen av tankar. Nu gör ni dock detta själva som biståndspolitiskt ansvariga i regeringen.

Det finns en annan sak som jag skulle vilja att Miljöpartiet utvecklade. Regeringen har ju sagt: Inte en spänn till talibanerna! Hur kommer ni att verkställa att det verkligen blir på det sättet?

Anf. 84 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag glömde svara på Hans Wallmarks fråga om korruption tidigare. Jag vill bara enkelt säga att Afghanistan är ett av de mest korruperade länderna i världen. Det finns stora risker med att gå in med bistånd i de situationerna. Sida och andra biståndsganisationer arbetar otroligt hårt med att stävja korruption. De jobbar systematiskt med det. Jag tror inte att vi kan göra på det sättet att vi inte engagerar oss med bistånd i länder där det förekommer korruption.

Då kommer vi inte att kunna stödja de människor som behöver det.

Jag tror också att vi framöver kommer att landa i en utvärdering som säkert fler än Miljöpartiet och Socialdemokraterna kan vara nöjda med utformningen av.

När det gäller omställningen från långsiktigt utvecklingsbistånd till humanitärt beror den på situationen på marken. Det är den som måste styra hur Sverige kan bidra och stötta det afghanska folket just nu. Det betyder inte att Miljöpartiet tappar sin långsiktighet i biståndet.

Anf. 85 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Camilla Hansén ingår ju inte i regeringen men företräder likväl ett regeringsparti och är minst sagt att betrakta som regeringsunderlag. Mot bakgrund av att utrikesministern inte tycks ha så mycket självkritik i den här situationen skulle jag bara vilja ställa frågan till Camilla Hansén hur hon tycker att regeringen har skött evakueringen.

Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag noterade en sak under ledamotens anförande, och det var att regeringen borde skämmas för att det har varit så illa med detta. Jag tror att skam är en av de sämsta drivkrafter som finns. Det utrikesministern har redogjort för – som ju följer det dagliga arbetet på UD, vilket jag som riksdagsledamot inte gör – är hur man har arbetat och anpassat sig efter de situationer som har uppstått. Sverige har också bidragit till att rädda 1 100 människor hem till Sverige.

Något som förvånar mig lite är att när regeringspartierna pratar om en stor bredd av människor som behöver stöd finns det en del partier som har fokuserat väldigt mycket på just tolkar. Då är jag lite nyfiken på hur man ser på detta med skyddsbehov för människor i ett så farligt land som Afghanistan.

Anf. 87 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Vi vet ju nu att tolkar och de som inbefattas av det som kommit att bli ett ganska vanligt begrepp, nämligen personer som har tjänstgjort för svenska militära styrkor – det handlar ju om andra personer också – är särskilt utsatta i denna situation då de ses som förrädare och direkta fiender av talibanerna. Därför är de extra utsatta.

Det råder ingen tvekan om att jag är väldigt kritisk till hur regeringen har agerat, eller snarare att den inte har agerat i tid. Andra länder valde att tidigt ha en tydlig evakueringsplan. När vissa av våra grannländer valde att evakuera sina ambassader satt Sverige kvar. Man gjorde ingenting.

Jag noterade att ledamoten inte svarade på frågan, så återigen: Är hon nöjd med hur den svenska regeringen hanterade evakueringen?

Anf. 88 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag vet att den svenska regeringen vid varje givet tillfälle har försökt anpassa åtgärderna efter

den situation som rått. Den situation som rådde var någonting som hela världen blev överraskad av. Utifrån det tycker jag att helheten av Sveriges insatser har varit imponerande.

Det är lite märkligt: Samtidigt som man vill att Sverige ska vara på plats och arbeta i den allvarligaste krisen verkar man också tycka att Sverige borde ha evakuerat ambassader och lokalanställda tidigare. De här två sakerna går inte riktigt ihop. Det är otroligt modigt att vara kvar och arbeta i en sådan här situation, och man gör det därför att man ska kunna hjälpa andra människor som befinner sig i landet. Det är verkligen hedervärt, tycker jag.

Anf. 89 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hör Camilla Hansén nämna vikten av att se på helheten och vikten av att utvärdera på bästa möjliga sätt. Då funderar jag: Vad ser Miljöpartiet att det är? Kan det vara en parlamentarisk dimension i en sådan utvärdering, eller är det ett dåligt sätt att hantera utvärderingen, enligt Camilla Hansén? Jag vet att regeringen inte är klar med beredningen, men Miljöpartiets och Camilla Hanséns syn vore ändå intressant att höra.

Sedan undrar jag naturligtvis om Camilla Hansén också ser ett behov av att göra ett rejält omtag när det gäller biståndet. Är det Miljöpartiets uppfattning? Eller ska den strategi som gäller från april fortsätta? Där finns ju tydliga uppdrag till både FBA och Sida. Är den giltig?

Anf. 90 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Kerstin Lundgren!

Ja, helhet är viktigt. Vi är ju fortfarande i en situation som är väldigt allvarlig för människor i Afghanistan som till exempel behöver hjälp därifrån.

Jag tror inte att man ska hasta igenom att bestämma hur en utvärdering ska gå till. Det pågår ju som jag förstår redan utvärderingar av utförda insatser inom Försvarsmakten och på andra håll. Vi har nyligen fått en utvärdering av biståndet från FBA.

Om en parlamentarisk kommitté ska vara ett verktyg där tycker jag att man får fundera på. Det har ju både för- och nackdelar. Jag tyckte att Håkan Svenneling redogjorde för dem på ett förtjänstfullt sätt.

Utifrån den situation som vi nu ser i Afghanistan måste vi fundera på hur svenskt bistånd kan göra mest nytta. Det är samma sak där: Det är fortfarande en väldigt osäker situation, men det kan vara så att man behöver se det på ett annat sätt.

Anf. 91 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Att människor vill lämna Afghanistan är ju en effekt av talibanregimens övertagande, att den militära närvaron och tryggheten försvann och talibanerna stod kvar.

Men vi har 20 års erfarenhet av närvaro där vi också har jobbat med bistånd, diplomati, samarbete inom civilsamhället och så vidare. Det kan inte vara tillräckligt att EBA har kommit med en rapport om

biståndet. Det kan inte vara tillräckligt att Försvarsmakten gör sin egen granskning. Vi måste rimligen få se en helhet och få de olika delarna prövade. Det är lätt att det blir många stuprör men få hängrännor även i en utvärdering. Det hoppas jag att Miljöpartiet ser.

Det handlar inte om att hasta. Det är 20 års perspektiv som behövs. Vi pratar inte bara om evakueringsperioden utan även om helheten.

Anf. 92 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med Kerstin Lundgren om att det är fråga om helheten, men just nu är det fokus på att hantera den akuta situationen.

Det är bra att Kerstin Lundgren också nämner bistånd, diplomati och civilsamhället. Det är dessa områden det handlar om när man pratar om breda insatser.

Nu sa jag inte att det är tillräckligt att EBA har lagt fram en utvärdering av biståndet i Afghanistan. Jag bara talade om att den har kommit.

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har biståndsministerposten. Vi har hört lite olika rubriker och uttalanden från regeringen de senaste veckorna. Ibland har det stått i rubriker att biståndet till Afghanistan ska sänkas. I *Ekots lördagsintervju* sa utrikesministern att det ska vara kvar på samma nivå. Jag undrar vad som gäller.

Sedan har vi frågan om alla dessa personer som nu försöker lämna Afghanistan. Vi har fått ut ett antal, och de har beviljats uppehållstillstånd enligt kvotflyktingssystemet. Jag undrar om Miljöpartiet vill ta emot fler kvotflyktingar till Sverige.

Sedan finns de afghaner som befinner sig i Sverige, som just nu inte får några besked från Migrationsverket på grund av att det råder beslutsstopp. Jag ser några av dem på läktaren. Både jag och Camilla Hansén har träffat många av dem. Det är unga människor som helt enkelt vill ha framtidshopp i Sverige, men de har bollats runt i den svenska byråkratin i sex år.

Kan Miljöpartiet ge dessa människor någon form av framtidshopp? Kan vi ge dem ett beslut att de ska få permanent trygghet i Sverige?

Anf. 94 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för att du lyfter upp dessa viktiga frågor.

Miljöpartiet har varit en del av en regering där vi har utökat antalet kvotflyktingar. Jag tycker att man framöver kan titta på hur det instrumentet kan användas. Svenneling sa tidigare att det är ett av de få säkra sätten att ta sig till Sverige.

De som har befunnit sig här länge behöver ett besked. Det är ofta unga människor som har klarat av studier, gymnasiet, och inget annat vill än att försörja sig och bidra till samhället.

Jag återger här att människor ska följa de beslut de får, men vi ska se till att mänskliga beslut fattas. Om jag inte missminner mig var det Håkan Svenneling som sa detta tidigare. Jag tycker att det var träffande att vi måste fatta mänskliga beslut.

Jag kommer att följa vad Migrationsverket arbetar med nu och vad som händer sedan. Här går det inte att ha ett tillfälligt stopp och tro att det är fred i Afghanistan till jul.

Anf. 95 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Hansén för svaret. Det enda jag inte fick besked om gällde biståndet. Du får en minut till på dig att svara.

Det är viktigt att vi fattar nya biståndsbeslut utifrån den situation som råder. Men om vi inte ska svika det afghanska folket ska vi också behålla biståndet på den nivå som det har varit. Det handlar om just det Camilla Hansén lyfte upp i sitt anförande om torka, hunger och pågående pandemi.

Jag välkomnar beskedet. Jag hoppas att Miljöpartiet och Vänsterpartiet kan kroka arm när det gäller att öka antalet kvotflyktingar. Jag hoppas också att vi kan kroka arm i att få en migrationsdebatt som faktiskt handlar om framtidshopp och medmänsklighet. Vi kan inte skicka tillbaka människor till talibanernas piskrapp, utan vi måste snarare ge politiska besked om framtidshopp och framtidstro. Där kan Sverige vara en fristad.

Anf. 96 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Behoven i Afghanistan är enorma. Vi vet att behoven i världen är enorma. Behovet av bistånd är mycket större än det vi bidrar med runt om i världen.

Jag tror inte att vi ska sänka biståndet till Afghanistan. Anledningen till att jag kanske låter tveksam handlar om att det också måste finnas en mottagningsförmåga så att biståndet landar rätt och verkligen blir ett stöd till människorna i vardagen.

Just nu handlar det om många akuta frågor, men vi får inte tappa det långsiktiga. Det handlar till exempel om att faktiskt ta ansvar för klimatförändringar och andra processer som pågår i världen. Där är Sverige ett rikt land som behöver göra sin del.

I dag håller FN en givarkonferens för att samla in mer pengar till att stötta det afghanska folket. Det blir verkligen ett test på världens solidaritet; om vi står pall och klarar av att vara envisa och långsiktiga.

Jag vet inte om detta är tillräckligt för att ge hopp och framtidstro. Det är kanske lite för byråkratiskt, men jag hoppas ändå.

Anf. 97 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Genomgången av Afghanistanbiståndet som Expertgruppen för biståndsanalys presenterade häromdagen är ingen upplyftande läsning. Att resultatet är långt ifrån godkänt efter att 14 miljarder kronor har satsats i Afghanistan är nedslående och även oacceptabelt. Självklart ska inte resurser till Sveriges största biståndsmottagare försvinna i svarta hål och i korrupktion, varken hos afghanska mellanhänder eller hos internationella samarbetspartner som FN och Världsbanken.

Som påpekats här har Miljöpartiet haft ansvaret för regeringens biståndspolitik de senaste sju åren. Jag vill fråga hur Miljöpartiet och därmed regeringen ser på konsekvenserna av misslyckandet som expertgruppen pekar på.

Anf. 98 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! I mitt arbete som riksdagsledamot och företrädare för partiet i riksdagen kan jag säga att det inte finns något slags idé om att se mellan fingrarna när det gäller korrupktion. Pengar som avsätts till bistånd ska användas till det de är tänkta för. Bland annat därför utför Sida ett stort arbete när det gäller att motverka korrupktion, att hitta när något går fel och hantera den typen av frågor.

Anf. 99 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är riktigt att om det är någon gång biståndet ska fungera är det just när en hänsynslös regim raserar människors tillvaro. Vi kan därmed se att hjälpbehoven accelererar. Det är självklart att inga pengar ska gå till talibanerna, men lika självklart ska det vara – vilket har påpekats av vissa debattörer – att vi inte sviker Afghanistans plågade befolkning.

Svenskt bistånd ska – det är vi överens om – riktas dit där det gör mest nytta, till konkreta projekt via civilsamhällets organisationer som finns på plats och till humanitära insatser för kvinnor, internflyktingar och andra svårt utsatta grupper.

Vi alla inser att detta inte är enkelt, men hur ser Miljöpartiets strategi ut för att detta ska lyckas?

Anf. 100 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Strategin för att detta ska lyckas är en något bred fråga.

Först har vi frågan om korrupktion. Det som behövs är transparenta system där man kan agera visseblåsare när man ser att något händer. Skälet till detta är att vi inte kan backa från att ge människor i ett korrupt land stöd. Men vi behöver veta på vilket sätt vi kan ge de människorna stöd, trots att landet är korrupt. Det är jättesvåra och komplexa frågor.

Det är lurigt med komplexa frågor. Ibland vill man gärna ge enkla svar, men jag tänkte inte ge något enkelt svar mer än att säga att frågan är komplex och ange en riktning. Pengar ska gå till rätt saker.

Anf. 101 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Från Liberalernas sida delar vi mycket av den syn på bistånd som Miljöpartiet har. Vi är också ett parti som står upp för enprocentsmålet. Vi tycker att det behövs ett generöst och stabilt bistånd. Vi har velat ha lite mer demokratibistånd medan Miljöpartiet har velat ha lite mer andra typer av bistånd, men i grunden delar vi synen på att Sverige som ett rikt land också måste bidra i världen.

Men en sak där Liberalerna har haft en tydligare ståndpunkt och där Miljöpartiet varit ganska ambivalent över tid är detta med militära insatser i andra länder. Där har Miljöpartiet varit kritiskt; sedan har man

suttit i regering och böjt sig för Socialdemokraterna, och sedan har det gått lite fram och tillbaka.

Min fråga handlar egentligen om hur Miljöpartiet ser på säkerhetsläget i Afghanistan och tryggheten i Afghanistan. Rätten och möjligheten att utöva sina mänskliga rättigheter, tror Miljöpartiet att den kommer att bli bättre nu när talibanstyret har tagit över?

Anf. 102 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är någon som tror att möjligheten att ta del av sina mänskliga rättigheter kommer att bli bättre i Afghanistan någon gång i när-tid. Men det jag anar att ledamoten fiskar efter är un-gefär det här: "Men, Miljöpartiet, var det inte rätt bra då att det var militära insatser som gjorde det tryggare ett tag?" Jag kan ju ha fel, men jag chansar på att det är så.

Då vill jag säga att det kan behövas militära insat-ser för att ge skydd till biståndsarbetare, för att ge skydd i svåra situationer. Men det kommer inte att vara militära insatser som ger fred. Man kan inte skjuta ihjäl människor tills det blir fred, utan där behövs något an-nat – att bygga ett samhälle, och det är jättesvårt. Det är jättesvårt. Det har tagit Sverige hundratals år, och det kommer att ta lång tid i Afghanistan också. Det vi ska lista ut är på vilket sätt vi bäst kan bistå.

Anf. 103 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det brukar ju låta så här, ganska ral-jant, från partier som är emot militära insatser över hu-vud taget – att vi bara vill att vi ska skjuta ihjäl folk tills vi får fred, frihet och demokrati.

Det tror ju ingen. Varken jag eller företrädare för något annat parti tror att man kan skjuta ihjäl folk tills man får demokrati.

Däremot kan det vara så att man kan skapa stabili-tet inom vilken demokrati kan byggas underifrån av ci-vilsamhället, demokratiska institutioner och så vidare. Där kan militära insatser spela en roll, så frågan kvar-står: Tror Miljöpartiet att det blir enklare att bygga de-mokrati underifrån under talibanstyret än det blir när omvärlden också finns med?

Miljöpartiet har också en ganska ambivalent in-ställning till Kina. Man har inte varit särskilt tydlig i sin Kinapolitik jämfört med många andra partier. Min andra fråga är hur Miljöpartiet ser på den imperialism Kina nu bedriver eller kommer att bedriva i Afghanis-tan.

Anf. 104 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Ja, men då landar vi väl ganska lika när det gäller militära insatser. De kan behövas ibland för att ge skydd till demokratibygge, för att ge skydd till människor och till biståndsarbete. Men jag tror att det är viktigt vad syftet är. Då ska nog det vara syftet, och huvudmålet ska handla om demokratibygget. Är hu-vudmålet hämnd och att besegra någon, då är det inte säkert att det här går ihop. Det beror alltså på målet.

Blir det lättare eller svårare? Det har varit svårt att bygga demokrati i Afghanistan, och det kommer att

fortsätta vara svårt. Vår uppgift är att fortsätta utforska hur vi kan bistå på bästa sätt.

När det gäller Kina är det oroande, tycker jag, det man ser. Vi pratar om en islamistisk diktatur i Afgha-nistan och en kommunistisk diktatur som pratar med varandra om framtiden. Det tycker jag är väldigt oro-ande.

Anf. 105 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag har berättat om hur Sverige arbetar för att stödja det afghanska folket.

Det handlar om att kanalisera humanitärt stöd till behövande. Utöver de redan beslutade 188 miljonerna har Sida tillfört ytterligare 70 miljoner. Det humanitära tillståndet är kritiskt.

Det handlar om att fortsätta stödja Svenska Afgha-nistankommittén och andra aktörer för utveckling i landet.

Det handlar om tydliga budskap om vikten av re-spekt för folkrätten inklusive mänskliga rättigheter och den humanitära rätten och om att låta kvinnor och flickor ta plats i samhället. Den afghanska staten har en skyldighet att respektera sina folkrättsliga förplik-telser oavsett styre.

Det handlar om att ge bästa möjliga förutsättningar för afghaner att leva sina liv, att motverka att landet blir ett tillhåll för terrorister och att undvika en utveck-ling som får konsekvenser bortom landets gränser.

Sveriges röst för det afghanska folket kommer inte att tystna.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om nya riksdagsledamöter

Följande berättelse hade kommit in från Valpröv-ningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för nya ledamöter av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndig-heten inkommit dels bevis om att Malin Björk (C) ut-setts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 2 septem-ber 2021 sedan Johanna Jönsson (C) avsagt sig upp-draget, dels bevis om att Daniel Andersson (S) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 3 september 2021 sedan Lena Rådström Baastad (S) avsagt sig upp-draget, dels bevis om att Anne-Li Sjölund (C) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 14 september 2021 sedan Emil Källström (C) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat be-visen för de nya ledamöterna och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 8 september 2021

Annika Sandström

ordförande

/Agota Földes
sekreterare

§ 3 Anmälan om ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde att *Eva-Lena Jansson* (S) inträtt som ersättare för statsrådet *Matilda Ernkran* (S) från och med den 3 september och tills vidare.

§ 4 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 16 september kl. 14.00*.

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2020/21:218 till finansutskottet

§ 6 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 september

2020/21:903 Det svenska skattetrycket
av *Jan Ericson* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)
2020/21:904 Valuta för skattepengarna
av *Jan Ericson* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

den 10 september

2020/21:905 Vargangrepp
av *Alexandra Anstrell* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 september

2020/21:3630 Det kurdiska självstyret
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)
2020/21:3631 Det kurdiska självstyret
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)
2020/21:3632 Frisläppta IS-kvinnor
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)
2020/21:3633 Lättade restriktioner
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:3634 Det informella utrikesministermötet

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 september

2020/21:3520 Vårjakt på råbock
av *Magnus Persson* (SD)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)
2020/21:3521 Minskad jakttid på räv med hund
av *Magnus Persson* (SD)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)
2020/21:3522 Feministisk utrikespolitik och Afghanistan
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

den 10 september

2020/21:3524 Små barn som placeras på Sis behandlingshem
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:3534 Flygförbindelserna till och från Kurdistan
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)
2020/21:3525 Skogsägares oro inför EU:s gröna giv
av *Arman Teimouri* (L)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)
2020/21:3532 Åtgärder för att minska klimat- och hälsoskada från privat bruk av dikväveoxid
av *Rickard Nordin* (C)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)
2020/21:3504 Nationella vaccinpass för covid-19
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:3576 Regeringens inställning till vaccinpass för kulturevenemang
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:3573 Nya genomiska tekniker och EU
av *Betty Malmberg* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)
2020/21:3527 Avveckling av 2G- och 3G-näten
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)
2020/21:3526 Estetiska injektionsbehandlingar
av *Hans Rothenberg* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:3529 Striktare åtgärder kring miljöloften i reklam
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 11.26.

Sammanträdet leddes av förste vice talmannen.

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om händelseutvecklingen i Afghanistan	1
Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 2 HANS WALLMARK (M).....	1
Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD)	2
Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (C)	2
Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V)	3
Anf. 6 LARS ADAKTUSSON (KD).....	3
Anf. 7 JOAR FORSSELL (L).....	4
Anf. 8 CAMILLA HANSÉN (MP)	4
Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S)	4
Anf. 10 HANS WALLMARK (M) replik	5
Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	5
Anf. 12 HANS WALLMARK (M) replik	5
Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	5
Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD) replik	5
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	6
Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD) replik	6
Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	6
Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	6
Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	6
Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	6
Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	7
Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	7
Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	7
Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	7
Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	7
Anf. 26 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	7
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	8
Anf. 28 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	8
Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	8
Anf. 30 JOAR FORSSELL (L) replik	8
Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	8
Anf. 32 JOAR FORSSELL (L) replik	8
Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik.....	8
Anf. 34 HANS WALLMARK (M).....	9
Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	9
Anf. 36 HANS WALLMARK (M) replik	9
Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	9
Anf. 38 HANS WALLMARK (M) replik	9
Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD)	10
Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	10
Anf. 41 MARKUS WIECHEL (SD) replik	10
Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	10
Anf. 43 MARKUS WIECHEL (SD) replik	10
Anf. 44 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	11
Anf. 45 MARKUS WIECHEL (SD) replik	11
Anf. 46 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	11
Anf. 47 MARKUS WIECHEL (SD) replik	11
Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C)	11
Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	11
Anf. 50 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	12
Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	12
Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	12
Anf. 53 HÅKAN SVENNELING (V)	12
Anf. 54 HANS WALLMARK (M) replik	12
Anf. 55 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	13
Anf. 56 HANS WALLMARK (M) replik	13

Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik	13
Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	13
Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik	13
Anf. 60 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	14
Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik	14
Anf. 62 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	14
Anf. 63 HÅKAN SVENNELING (V) replik	14
Anf. 64 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	14
Anf. 65 HÅKAN SVENNELING (V) replik	14
Anf. 66 JOAR FORSSELL (L) replik	15
Anf. 67 HÅKAN SVENNELING (V) replik	15
Anf. 68 JOAR FORSSELL (L) replik	15
Anf. 69 HÅKAN SVENNELING (V) replik	15
Anf. 70 LARS ADAKTUSSON (KD)	15
Anf. 71 HÅKAN SVENNELING (V) replik	16
Anf. 72 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	16
Anf. 73 HÅKAN SVENNELING (V) replik	16
Anf. 74 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	16
Anf. 75 JOAR FORSSELL (L) replik	16
Anf. 76 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	16
Anf. 77 JOAR FORSSELL (L) replik	16
Anf. 78 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	17
Anf. 79 JOAR FORSSELL (L)	17
Anf. 80 CAMILLA HANSÉN (MP)	17
Anf. 81 HANS WALLMARK (M) replik	17
Anf. 82 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	18
Anf. 83 HANS WALLMARK (M) replik	18
Anf. 84 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	18
Anf. 85 MARKUS WIECHEL (SD) replik	18
Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	18
Anf. 87 MARKUS WIECHEL (SD) replik	18
Anf. 88 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	18
Anf. 89 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	19
Anf. 90 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	19
Anf. 91 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	19
Anf. 92 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	19
Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V) replik	19
Anf. 94 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	19
Anf. 95 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 96 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	20
Anf. 97 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	20
Anf. 98 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	20
Anf. 99 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	20
Anf. 100 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	20
Anf. 101 JOAR FORSSELL (L) replik	20
Anf. 102 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	21
Anf. 103 JOAR FORSSELL (L) replik	21
Anf. 104 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	21
Anf. 105 Utrikesminister ANN LINDE (S)	21
§ 2 Anmälan om nya riksdagsledamöter	21
§ 3 Anmälan om ersättare för statsråd	22
§ 4 Meddelande om frågestund	22
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	22
§ 6 Anmälan om interpellationer	22
§ 7 Anmälan om frågor för skriftliga svar	22
§ 8 Anmälan om skriftliga svar på frågor	22
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 11.26	23